

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Analýza bytové situace osob opouštějících zdravotnická zařízení v Kroměříži

Tematický výzkum

Jan Hladík

leden, 2024

aktualizace červen, 2024

Agentura
pro sociální začleňování

Dokument vznikl v rámci realizace projektu OPZ+ „Rozvoj systémů pro sociální začleňování“ registrační číslo projektu CZ.03.02.02/00/22_004/0000366.

Terénní šetření realizoval: Jan Hladík

Kontakt:

Jan Hladík, Oddělení výzkumů a evaluace (jan.hladik@mmr.gov.cz)

Zuzana Korecká, Oddělení výzkumů a evaluace (zuzana.korecka@mmr.gov.cz)

Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR

www.socialni-zaclenovani.cz

Text neprošel jazykovou korekturou.

Obsah:

Úvodem – k cílům a metodám (co zpráva obsahuje a jak ji číst).....	5
Základní terminologie	7
Sociální vyloučení	7
Standardy výzkumné práce ASZ	8
Metodologie sběru dat.....	9
Charakteristika sledovaného územního celku.....	10
Nepojistné sociální dávky	10
Sociální vyloučení na území města Kroměříže	13
Situace sociálního vyloučení v území v roce 2023.....	15
Osoby bez střechy a osoby bez bytu v Kroměříži.....	16
Nevyhovující bydlení: „Děvín“ a ubytovna Kamato	25
Psychiatrická nemocnice v Kroměříži a Protialkoholní záchytná stanice v kontextu sociálního vyloučení.....	26
Další sociální služby pro osoby v bytové nouzi na území města Kroměříže	29
Sociální služby poskytující pomoc osobám s duševními problémy.....	32
Závěr	36
Další zjištění	37
Seznam literatury	38
Přílohy	39

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení v Kroměříži (2016-2023).....	5
Tabulka 2 – Počet SPO v domácnostech příjemců DnB podle typu bydlení v Kroměříži (2016-2023).....	6
Tabulka 3 – přehled respondentů – sociálních služeb a dalších NNO	9
Tabulka 4 – přehled respondentů – osob v bytové nouzi.....	10
Tabulka 5 – Vývoj počtu obyvatel v Kroměříži a přírůstek (úbytek) v letech 2018 až 2022 ...	10
Tabulka 6 – Příspěvek na bydlení – průměrný měsíční počet za	11
Tabulka 7 – Příspěvek na živobytí – průměrný měsíční počet za	11
Tabulka 8 – Doplatek na bydlení – průměrný měsíční počet za.....	11
Tabulka 9 – PnŽ a DNB dle ulic k červnu 2023	12
Tabulka 10 – Doplatky na bydlení dle typu bydlení.....	13
Tabulka 11 – Vývoj indexu sociálního vyloučení 2016-2022.....	13
Tabulka 12 – Počet léčených a propuštěných v období 1.1. až 5.12.2023 dle trvalého bydliště	27
Tabulka 13 – Rehospitalizace období 1.1. až 5.12.2023 dle trvalého bydliště	27
Tabulka 14 – Údaje k Psychiatrické nemocnici v Kroměříži – podíl hospitalizovaných ze Zlínského kraje za rok 2021.....	28
Tabulka 15 – Počet osob hospitalizovaných na PZS za rok 2021	29
Tabulka 16 – Trvalé pobyty klientů Kontaktního centra (vzorek 22 osob)	30
Tabulka 17 – Forma bydlení klientů Kontaktního a poradenského centra (vzorek 22 osob)..	31
Tabulka 18 – Služby využívané klienty Kontaktního a poradenského centra Plus (vzorek 22 osob)	32
Tabulka 19 – MOP	39
Tabulka 20 – Průměrná výše vyplacených sociálních dávek	39
Tabulka 21 – Příspěvek na živobytí dle ulice	40
Tabulka 22 – Doplatek na bydlení dle ulice	41

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj indexu sociálního vyloučení 2016-2022.....	14
Graf 2 – Kam odcházejí klienti azylového domu po uplynutí základní doby pobytu (vzorek 80 osob)	21
Graf 3 – Klienti azylového domu Astras dle trvalého bydliště (vzorek 80 osob).....	22
Graf 4 – Klienti azylového domu Charity Otrokovice dle trvalého bydliště (vzorek 67 osob) .	24
Graf 5 – Klienti Horizont Kroměříž dle trvalého bydliště (vzorek 68 klientů)	34

Seznam obrázků

Obrázek 1 – ETHOS – Evropský typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení	42

Seznam zkratk

APK – asistent prevence kriminality

ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

CDZ – Centrum duševního zdraví

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – doplatek na bydlení (dávka v hmotné nouzi)

DPS – domov s pečovatelskou službou

DZR – domov se zvláštním režimem

KHS – Krajská hygienická stanice

MOP – mimořádná okamžitá pomoc

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

NNO – nevládní nezisková organizace

OPL – omamné a psychotropní látky

ORP – obec s rozšířenou působností

OVE – Oddělení výzkumů a evaluace

PMS – Probační a mediační služba

PN – Psychiatrická nemocnice

PnB – příspěvek na bydlení

PnŽ – příspěvek na živobytí (dávka v hmotné nouzi)

POÚ – obec/obce s pověřeným obecním úřadem

PZS – Protialkoholní záchytná stanice

SLDB – Sčítání lidu domů a bytů

SPO – společně posuzované osoby

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

UoZ – uchazeč o zaměstnání

ÚP ČR – Úřad práce České republiky

VTOS – výkon trestu odnětí svobody

Úvodem – k cílům a metodám (co zpráva obsahuje a jak ji číst)

Cílem výzkumu Analýza bytové situace osob opouštějících zdravotnická zařízení v Kroměříži bylo vypracování analýzy sociálního prostředí osob bez přístřeší, v nevyhovujícím bydlení (azylové domy, dočasné bydlení u známých) a osob, které nadále zůstávají na území města Kroměříže po propuštění ze zdravotnických zařízení v Kroměříži. Téma bylo vybráno s ohledem na potřebu zmapování současné situace osob z uvedené cílové skupiny, včetně zmapování výskytu těchto osob na území města. Dílčím cílem byl také popis důvodů a příčin, které vedou k tomu, že cílová skupina v území zůstává i bez předchozího vztahu k danému území. Sekundárním cílem analýzy by mělo být zmapování kapacit sociálních a návazných služeb a potřeb rozvoje v území s ohledem na výše definovanou CS. Zjištění dalších případných specifík, které negativně ovlivňují výskyt bezdomovectví v území.

Vzhledem k cílům výzkumu a zejména ke zvolené cílové skupině byly zvoleny kvalitativní výzkumné metody. Výzkum měl tedy kvalitativní charakter, byl založený na rozhovorech a pozorování. Získaná data reprezentují perspektivu vybraných aktérů a jsou interpretací toho, jakým způsobem na danou problematiku nahlíží.

Volba kvalitativní metody byla zvolena především s přihlédnutím na fakt, že osoby bez střechy a v nevhodném bydlení jsou jedna z **obtížně dostupných cílových skupin šetření**. Prosté zjištění počtu osob na území města není triviálním úkonem. **Nelze vycházet z předpokladu, že lidé spadající do této cílové skupiny jsou všichni klienty sociálních služeb a jako takové je lze jednoduše sečíst. Z takového způsobu sčítání vypadávají osoby, které služby (aktuálně) nevyužívají. Výzkum tedy může pracovat pouze s kvalifikovanými odhady aktérů působících ve městě v oblasti sociálních služeb nebo bezpečnosti.** Nelze se plně opřít ani o tzv. administrativní data typu počtu příjemců příspěvku na živobytí nebo doplatku na bydlení s pobytem na území města. Dle materiálů zaměřených na tuto problematiku navíc není výjimečné, že osoby bez střechy zcela rezignují na součinnost s úřadem nebo o možnosti požádat o dávku hmotné nouze vůbec nevědí.

Tabulka 1 – Počet SPO v domácnostech příjemců PnŽ podle typu bydlení v Kroměříži (2016-2023)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
v bytech	840	639	509	374	356	341	344	315
v ubytovacích zařízeních	63	43	37	33	31	27	22	33
ve stavbách pro rekreaci	2	0	0	0	0	0	0	0
v jiných než obytných prostorech	6	3	1	6	1	2	2	3
v pobytových sociálních službách	49	35	25	33	28	25	27	32
bez přístřeší nebo nezjištěno	12	5	12	18	12	9	11	21

Zdroj: MPSV

Tabulka 2 – Počet SPO v domácnostech příjemců DnB podle typu bydlení v Kroměříži (2016-2023)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
v bytech	429	287	290	234	232	237	206	99
v ubytovacích zařízeních	67	44	38	35	33	27	19	34
ve stavbách pro rekreaci	0	0	0	0	0	0	0	0
v jiných než obytných prostorech	1	1	0	0	0	1	0	0
v pobytových sociálních službách	49	31	21	37	28	23	21	32
bez přístřeší nebo nezjištěno	2	0	0	0	1	0	0	0

Zdroj: MPSV

V této souvislosti je ještě více problematické v rámci cílové skupiny terénního výzkumu určit počet osob s trvalým pobytem v Kroměříži. Odhady počtu **osob bez střechy** se shodovaly na číslu 20 až 30 a významně se nelišily od odhadů uváděných v minulosti, a podle místních aktérů se jednalo hlavně o osoby pocházející z Kroměříže či z regionu. **Počet osob v různých formách nestabilního bydlení** (tzv. skryté bezdomovectví) bylo ještě více obtížné kvalifikovaně odhadnout, jedná se však minimálně o **vyšší desítky osob**. V pobytových sociálních službách (azylové domy, služby sociální rehabilitace) byl maximálně třetinový podíl lidí, kteří pocházejí mimo okres Kroměříž, – **služby tak dominantně pokrývají potřeby osob z Kroměříže samotné a z regionu**. Jen část klientů z jiných regionů navíc do Kroměříže přišla prvotně do psychiatrické nemocnice nebo jiného zdravotnického zařízení – důvody stěhování zahrnovaly i partnerské/rodinné vazby a možnost zaměstnání.

Mezi **hlavní důvody, proč klienti** pobytových sociálních služeb pocházející z jiných regionů a krajů **zůstávají v Kroměříži**, byla nejčastěji zmiňována **blízkost psychiatrické nemocnice** a dalších služeb péče o duševní zdraví, roli hrála rovněž **známost prostředí, absence vazeb v místě původu** či naopak **rodinné a partnerské vazby v Kroměříži**.

Potřebu získat kvalifikovaný odhad počtu osob bez střechy a v nevyhovujícím bydlení doporučujeme saturovat provedením tzv. „registračního (tý)dne“, tedy akce, kdy v krátkém časovém úseku a po pečlivé přípravě proběhne za pomoci proškolených tazatelů sběr dat v této cílové skupině. V rámci realizace lze získat i další informace, například místo faktického vs. trvalého pobytu sčítaných osob. Na tuto metodu neměla Agentura pro sociální začleňování v čase realizace výzkumu potřebnou kapacitu.

Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování (dále také „ASZ“ nebo „Agentura“) je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na realizaci těchto postupů.
- Propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, státní úřady, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- Přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, spolupracuje s ministerstvy, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces exkluze lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci. Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich **kombinace**, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti.

Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. **Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají** působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl

samotných sociálně vyloučených, všechny tyto faktory se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná převážně o etnicitu romskou.

Standardy výzkumné práce ASZ

Výzkumníci Agentury pro sociální začleňování (ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, karty checklistů a indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ASZ je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standardní použité metody v ASZ tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory (FG), příp. dotazníková šetření. Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením prepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti). Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. nasycení (saturace) dat. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Metodologie sběru dat

Terénní výzkum probíhal na od října do prosince 2023, použita byla kombinace kvantitativních a kvalitativních metod. Základní metodou před vstupem do terénu byl tzv. desk research, tedy analýza dostupných zdrojů od relevantních organizací a institucí (dostupné výzkumné zprávy, data poskytnutá MPSV a ÚP a webové stránky, případně výroční zprávy daných NNO). S vytipovanými institucionálními aktéry byly následně provedeny polostrukturované rozhovory. Samotný kvalitativní výzkum v Kroměříži spočíval v polostrukturovaných hloubkových rozhovorech s osobami v akutní bytové nouzi a osobami vyloučenými z bydlení zaměřených na témata definovaná na základě cílů výzkumu. Rozhovory probíhaly v přirozeném prostředí daných osob (ubytovna, azylový dům, bytový dům, ulice). Polostrukturované rozhovory byly následně zpracovány pomocí metody otevřeného kódování. **Citace uvedené v tomto textu tedy reprezentují typické, opakující se výpovědi, popis skutečností, postojů a názorů, potvrzené z více různých zdrojů, od více respondentů.**

Tabulka 3 – přehled respondentů – sociálních služeb a dalších NNO

Typ respondenta	Počet respondentů
ADRA sociální šatník	2
APK + mentorka asistentů prevence kriminality	3
Astras, o. p. s.	2
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi – Charita Kroměříž	1
CDZ Kroměříž (sociální pracovnice)	1
Horizont Kroměříž	2
Kontaktní a poradenské centrum Plus, Terénní program Plus – Charita Kroměříž	1
Odbor sociálních věcí a zdravotnictví (terénní pracovnice, sociální kurátorka pro dospělé)	1
Probační a mediační služba	1
Psychiatrická nemocnice v Kroměříži (Náměstek pro NLZP a kvalitu, hlavní sestra; vedoucí zdravotně-sociální pracovnice)	2
Sociální poradna – Charita Kroměříž	1
Sociální rehabilitace Zahrada – Charita Kroměříž	2
Soukromý pronajímatel – „Děvín“	1
Terénní program Samaritán – Charita Otrokovice	3
Úřad práce – Kontaktní pracoviště Kroměříž	2

Zdroj: ASZ

Tabulka 4 – přehled respondentů – osob v bytové nouzi

Typ respondenta	Počet respondentů
klienti Astras, o. p. s.	9
osoby v nevyhovujícím bydlení (Kamato, "Děvín")	13
osoby v akutní bytové nouzi (bez střechy, bez domova) mimo služby azylových domů či nocleháren	14

Zdroj: ASZ

Charakteristika sledovaného územního celku

Město Kroměříž leží při severozápadním okraji Zlínského kraje zhruba 35 km od krajského centra, kterým je město Zlín. Město je od roku 1998 zařazeno na listinu světového kulturního dědictví UNESCO a jako takové je turistickým lákadlem regionu. Kroměříž je přirozeným spádovým centrem pro široký region, je sídlem řady významných institucí, odborů, úřadů, služeb a vzdělávacích institucí. Kroměříž je obcí s rozšířenou působností (ORP) a s pověřeným obecním úřadem (POÚ). Pod Kroměříž jakožto obec s rozšířenou působností spadá 46 obcí, z toho 5 měst a 1 městys. Kroměříž samotná měla k ke konci roku 2022 28 185 obyvatel, okres Kroměříž pak ke stejnému datu 104 522 obyvatel. Postupný úbytek obyvatel zvrátilo v roce 2022 stěhování.

Tabulka 5 – Vývoj počtu obyvatel v Kroměříži a přírůstek (úbytek) v letech 2018 až 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvatel celkem	28 816	28 620	28 360	27 838	28 185
Přírůstek (úbytek)					
přirozený	-81	-71	-160	-158	-107
stěhování	-	-125	-100	-42	454
celkový	-81	-196	-260	-200	347

Zdroj: ČSÚ

Nepojistné sociální dávky

V následujících tabulkách je přehled vývoje vybraných nepojistných sociálních dávek, konkrétně dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení) a dávek hmotné nouze (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení).

Příspěvek na bydlení je dávka, která přispívá osobě/domácnosti při úhradě nákladů souvisejících s bydlením. Po poklesu v letech 2019 až 2021 došlo od roku 2022 k významnému nárůstu počtu příjemců této dávky. Mimořádné navýšení normativních nákladů na bydlení spolu s růstem cen energií rozšířilo počet domácností, které mají na tento příspěvek nárok, nejvýrazněji se tento vzestup projevil u kategorie osob 65+. Kromě toho k nárůstu počtu příjemců PnB přispělo také zjednodušení výplat dávky nebo zvýšení povědomí o jejím využití a dostupnosti.

Tabulka 6 – Příspěvek na bydlení – průměrný měsíční počet za

	počet příjemců (domácností)	z toho domácnosti jednotlivce ve věku 65+	počet příjemců a dalších SPO	z toho	
				nezaopatřené děti	osoby 65+
2019	595	93	1 224	516	116
2020	521	91	1 065	427	114
2021	472	95	942	340	112
2022	568	125	1 102	399	151
06/2023	744	168	1 415	488	205

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

Procentuální podíl příjemců příspěvku na živobytí se ve sledovaném období soustavně snižoval. Toto snižování je celorepublikovým trendem, který však není odrazem plošného zlepšování sociální situace v ČR. Kombinace nulové valorizace životního minima spolu s rostoucí výší minimální mzdy rozšiřuje tu část obyvatel, kteří i přes velmi nízké příjmy nemají při sečtení příjmu své domácnosti nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi. **Při snižování počtu příjemců i dalších SPO je patrné zejména významné zvýšení počtu příjemců PnŽ v kategorii osob 65+.** Dle poznatků ÚP z celkového objemu zhruba 300 tzv. „běžících“ dávek PnŽ jen cca 5 % připadá na příjemce z Psychiatrické nemocnice, přičemž většina klientů-pobíratelů dávek hmotné nouze jsou prvožadatelé.

Tabulka 7 – Příspěvek na živobytí – průměrný měsíční počet za

	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+		počet příjemců a dalších SPO	z toho	
		celkem	z toho ženy		nezaopatřené děti	osoby 65+
2020	260	20	11	504	178	20
2021	251	26	12	471	170	27
2022	240	24	9	481	177	28
06/2023	228	28	9	446	158	31

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

Tabulka 8 – Doplatek na bydlení – průměrný měsíční počet za

	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+		počet příjemců a dalších SPO	z toho	
		celkem	z toho ženy		nezaopatřené děti	osoby 65+
2020	184	12	6	339	118	14
2021	184	18	7	334	116	20
2022	164	18	6	313	108	22
06/2023	103	17	5	168	52	17

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

V průběhu výzkumu byla k dispozici data MPSV k červnu 2023 a zahrnovala ulice, v nichž bydlelo vždy 5 a více příjemců daných dávek. Jak je z tabulky 7 patrné, ulice s největším počtem příjemců víceméně odpovídají známým lokalitám, kde se koncentrují sociálně znevýhodněné osoby. Vůbec nejvíce PnŽ (příjemců i SPO) se nachází v ulici Albertova, kde je lokalita – panelový dům „Děvín“. Z dalších lokalit se u PnŽ jedná o ulice Purkyňova (azylový dům Astras, o. p. s.), Havlíčkova (azylový dům pro ženy a matky s dětmi), Oskol (dva panelové domy s malometrážními byty), Moravská (ubytovna Kamato) a ulice Nitranská a Kotojedská, kde se nacházejí městské byty, respektive byty zvláštního určení.

Tabulka 9 – PnŽ a DNB dle ulic k červnu 2023

ulice (podle adresy bytu)	PnŽ dle ulic		DnB dle ulic	
	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	počet příjemců	počet příjemců + další SPO
Albertova	55	161	10	22
Havlíčková	29	52	11	31
Kotojedská	15	29		
Lutopecká	6	6		
Moravská	15	23	14	22
Na Kopečku	5	5	5	5
Nitranská	12	26		
Oskol	23	37	7	15
Purkyňova	32	32	33	33
Spáčilova	5	8		

Zdroj: MPSV 2023

Tabulka 10 – Doplatky na bydlení dle typu bydlení

	byt				ubytovací zařízení			
	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+	počet příjemců a dalších SPO	z toho nezaopatřené děti	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+	počet příjemců a dalších SPO	z toho nezaopatřené děti
2019	111	5	235	87	18	2	25	4
2020	117	6	242	80	18	3	24	8
2021	121	11	243	91	17	3	23	4
2022	105	10	237	89	12	3	11	0
06/2023	37	8	74	24	14	3	22	8
	jiný než obytný prostor				pobytové sociální služby			
	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+	počet příjemců a dalších SPO	z toho nezaopatřené děti	počet příjemců (domácností)	z toho domácností jednotlivce ve věku 65+	počet příjemců a dalších SPO	z toho nezaopatřené děti
2019	1	0	1	0	49	3	68	19
2020	1	0	1	0	48	3	72	23
2021	2	1	2	0	44	3	66	21
2022	1	1	1	0	46	4	64	19
06/2023	2	1	2	0	50	5	70	20

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

Sociální vyloučení na území města Kroměříže

Základním shrnujícím nástrojem používaným ASZ je Index sociálního vyloučení, který agreguje řadu základních ukazatelů definujících míru zatížení lokality a dává je do kontextu¹. Meziročně (2016-2022) zaznamenala Kroměříž průměrnou hodnotu indexu 10,7 a pohybuje se tak nad průměrem ORP i Zlínského kraje, jak shrnuje následující tabulka a graf.

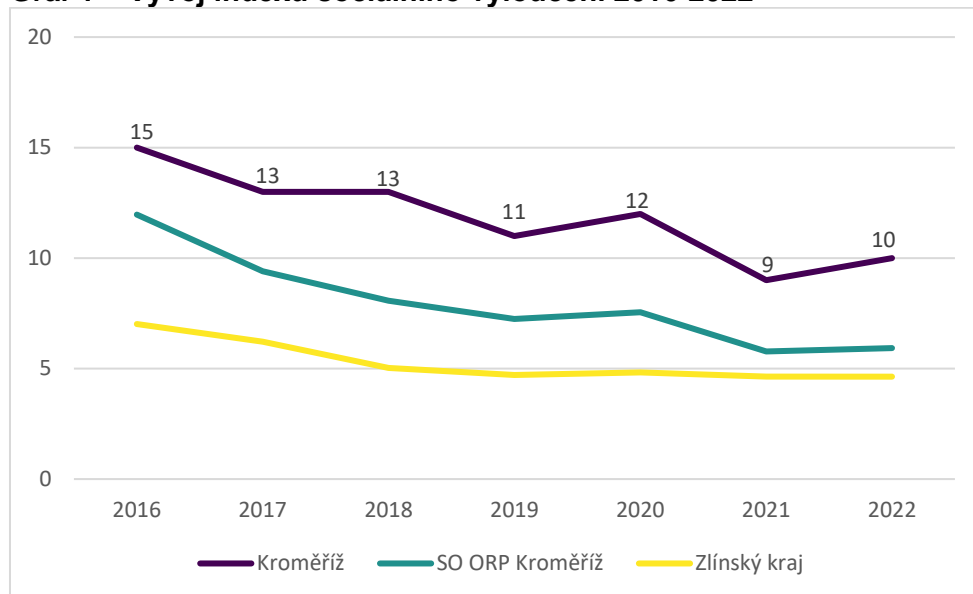
Tabulka 11 – Vývoj indexu sociálního vyloučení 2016-2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kroměříž	15	13	13	11	12	9	10
SO ORP	12	9	8	7	8	6	6
Zlínský kraj	7	6	5	5	5	5	5

Zdroj: ASZ

¹ Podrobnosti k Indexu sociálního vyloučení viz https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/

Graf 1 – Vývoj indexu sociálního vyloučení 2016-2022

Zdroj: ASZ

Podobám sociálního vyloučení v Kroměříži se v minulých letech věnovala Vstupní analýza z roku 2019 z pera ASZ (Bedřich, 2019) a rovněž tři analýzy zaměřené na potřeby uživatelů sociálních služeb v ORP Kroměříž, na sociální prostředí ORP Kroměříž a poskytovatele sociálních služeb v ORP Kroměříž, které vznikly v rámci Komunitního plánování sociálních služeb na Kroměřížsku 2018-2019. V době vzniku těchto analýz v Kroměříži existovaly dvě hlavní sociálně vyloučené lokality obývané zčásti či dominantně Romy: ulice Albertova (bytový dům „Děvín“) a U Zámečku (pět jednopatrových bytových domů „Račín“). Lokalita U Zámečku již byla zbourána, její obyvatelé dle minulých zpráv většinou stále žijí v Kroměříži. Část platících nájemníků se přesunula do městských bytů. V uvedených dokumentech jsou rovněž zmiňovány ulice Nitranská, Kotojedská a Braunerova, kde se nacházely městské byty, resp. byty zvláštního určení a kde lze také hovořit o znacích sociálního vyloučení. Ve Vstupní analýze je zmiňována i ubytovna Kamato (Moravská ulice č. p. 2813) jako de facto jediná ubytovna, která v Kroměříži poskytovala ubytování primárně lidem v socioekonomické nouzi. Ke změně rovněž došlo i pokud jde o místa, kde přespávají osoby bez střechy. V Analýze sociálního prostředí ORP Kroměříž je zmiňováno několik lokalit (nouzových přístřeší a opuštěných objektů, „squatů“), které sloužily k přenocování osob bez domova. Jednalo se o budovu bývalé Okresní vojenské správy, kotelnu na sídlišti Zachar, bývalá jatka či budovu bývalé školky u Zborovského mostu. Situace se od roku 2018 výrazně proměnila, řada těchto objektů byla buď zbourána nebo rekonstruována, do kotelny na sídlišti Zachar je po tragickém požáru vstup zamezen. Podle Analýzy sociálního prostředí ORP Kroměříž se na území města vyskytovalo cca 45 osob bez bytu a/nebo bez střechy (cca 55 v rámci celého SO ORP Kroměříž)². Jedná se tedy o osoby žijící na ulici s různě dlouhými intervaly využívání pobytových služeb (azylové domy organizací Astras o.p.s. a Charity Kroměříž), hospitalizace v nemocnici, případně PN bydlení u přátel či příbuzných. Počet osob bez střechy (tj. „na ulici“)

² [Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž \(mesto-kromeriz.cz\)](https://mesto-kromeriz.cz), s. 85-86

byl odhadován na zhruba 10 až 20 osob (dle aktuálního stavu a dalších proměnných, jako je roční období).

Pro část místních aktérů je přítomnost PN a PZS (a v návaznosti i sociálních služeb zaměřených na CS, které opouštějí tyto instituce) jedním z hlavních důvodů přítomnosti osob bez domova v Kroměříži. Jak již bylo zmíněno ve Vstupní analýze z roku 2019, podle těchto aktérů část lidí po propuštění z PN či PZS dlouhodobě zůstávají na území města bez předchozích vazeb na Kroměříž, což ještě umocňuje přítomnost služeb orientujících se na tyto CS (ať už se jedná o sociální služby, nebo o vydávání stravy ze strany církevních organizací či o sociální šatník). Tento argument je dále zmiňován i v Plánu sociálního začleňování města Kroměříže 2022–2025 z roku 2022, kde se uvádí, že „**velká část lidí bez domova, kteří se dlouhodobě zdržují na území města Kroměříž, má trvalé bydliště v jiné obci. Důvodem je přítomnost protialkoholní záchytné stanice a Psychiatrické nemocnice Kroměříž. Lidé zde pak zůstávají**“ (s. 14). Ve výše zmíněné Vstupní analýze je popsán i **realističtější pohled části místních aktérů, který upozorňuje, že pouze malá část osob po propuštění z daných zařízení zůstává bez předchozích vazeb dlouhodobě v Kroměříži a že jistá „spádovost“ Kroměříže, kdy město přitahuje některé lidi z okolních obcí, je přirozená a pochopitelná a nelze ji apriori vysvětlovat přítomností daných služeb.**

Město Kroměříž realizuje od 1.4.2023 projekt s názvem Podpora sociální práce na obci, jehož cílem je řešení nepříznivé sociální situace prostřednictvím terénní a ambulantní sociální práce v území. V rámci projektu se pracovníci města Kroměříže zaměřují mimo jiné na zvyšování sociálních dovedností ve vazbě na bydlení. Ve městě rovněž i nadále působí 4 asistenti prevence kriminality v rámci tříletého projektu „Posílení nástrojů prevence kriminality v Kroměříži“, který je realizován v období od 1.2.2023 do 31.1.2026. Z hlediska CS tohoto výzkumu APK a strážníci městské policie řeší nejčastěji konzumaci alkoholických a návykových látek na veřejných místech, která by primárně měla sloužit pro oddech, ať už jde o dětská hřiště, veřejné parky, okolí nákupních středisek nebo náměstí.

Situace sociálního vyloučení v území v roce 2023

Dle obecně přijímaného významu slova se jako „bezdomevec“ ze strany většinové společnosti chápe obvykle člověk přespávající doslova „na ulici“, tedy venku či v nějaké opuštěné budově. Z odborného hlediska bezdomovectví chápeme jakožto podobu extrémního sociálního vyloučení znemožňující lidem přístup k dalším zdrojům (Hradecký & Hradecká, 1996). V evropském kontextu většinově sdílenou definici bezdomovectví uvádí Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci FEANTSA, pro kterou je bezdomovectví

absence vlastního, trvalého a přiměřeného obydlí. Bezdomovci jsou ti lidé, kteří nejsou schopni získat vlastní, trvalé a přiměřené obydlí, nebo si nejsou schopni takové obydlí udržet kvůli nedostatku finančních prostředků nebo jiným sociálním bariérám

Feantsou vytvořená Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení (ETHOS)³ tak pojímá bezdomovectví jako souhrnné označení pro různorodou skupinu lidí zahrnující jak

³ Podrobné rozpracování typologie dostupné na:
https://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf

osoby bez střechy (tedy „zjevné“ bezdomovectví – osoby přežívající venku, osoby v noclehárnách a osoby sezónně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek), osoby bez bytu (lidé žijící v ubytovacích zařízeních pro bezdomovce, azylových domech, osoby propuštěné z VTOS či zdravotnických zařízení atp.), tak i osoby v *nejistém bydlení* (typicky přechodné bydlení u přátel) a *bydlení nevyhovujícím* (tj. bydlení, které neodpovídá minimálním standardům bydlení v daném sociokulturním prostředí). V následující kapitole se zaměříme na různé podskupiny lidí, kteří jsou v Kroměříži ohroženi ztrátou bydlení, přičemž vodítkem nám bude právě typologie ETHOS.

Osoby bez střechy a osoby bez bytu v Kroměříži

Nové odhady osob bez domova (podzim 2023) se obvykle shodují na číslu **20 až 30 osob bez střechy**, tedy lidí žijících venku, přespávajících na veřejně přístupných místech, v parcích, ve stanech či v opuštěných objektech („squatech“). APK a MP odhadují počet osob bez střechy na zhruba 20, služby NNO se zkušeností s osobami bez domova obvykle hovoří o 20 až 30 osobách (z toho žen do 5).

Počet osob v různých formách nestabilního bydlení je obtížné kvalifikovaně odhadnout, jistě se jedná minimálně o vyšší desítky osob. Již zmiňovaná Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž hovoří o 65 „rizikových osobách“ (myšleno osoby v azylových domech, ubytovnách, návraty z VTOS atp.) (2018, s. 83). Již v té době však musel být počet těchto osob vyšší, neboť samotná služba Astras, o. p. s. má kapacitu 45 lůžek v rámci azylového domu pro muže a další 4 místa v rámci nocležny. Azylový dům pro ženy a matky s dětmi Charity Kroměříž má kapacitu 62 míst, přičemž obě služby jsou dlouhodobě naplněné na cca 80 %. Probační a mediační služba pak odhaduje počet svých klientů-osob v nestabilním bydlení na cca 50 lidí, přičemž překryv těchto skupin bude jen částečný.

A myslím si, že klidně 50 (...) že mají nějaké provizorní nestabilní bydlení. Buď jsou třeba úplně bez domova, nebo někde přespávají, kde nám třeba říkají... bytem tam a tam, ale často to bydlení mění. Takže je to třeba přespávání u různých známých, na ubytovnách... (PMS)

Jak již bylo zmíněno výše, řada lokalit, které byly využívány osobami bez přístřeší v minulých letech a jsou uvedeny ve zprávě „Komunitní plánování sociálních služeb na Kroměřížsku 2018–2019“ již není takto využívána – v některých případech došlo k demolicí objektů, v dalších k zamezení vstupu či k rekonstrukci budov. S ohledem na pochopitelnou nechuť ze strany osob bez střechy sdělovat svá nocoviště je obtížné určit, kolik takovýchto budov je v současnosti v Kroměříži celkem využíváno⁴ – odhady části NNO hovoří o dvou či třech squatech, kde nocuje vícero osob. I dle informací samotných lidí bez přístřeší je zjevné, že část těchto osob si našla nové „squaty“: jedná se o opuštěné hospodářské či občanské budovy, přičemž samotní respondenti si nebyli jistí, kolik takovýchto objektů, v nichž přežívá obvykle mezi 3-6 osobami, je ve městě v současnosti využíváno (minimálně se však jedná o 3 budovy). Další osoby bez přístřeší přespávají venku v parcích, pod keři či v různých výklencích, jednotky také ve stanech ve volné přírodě za městem. Někteří rovněž obývají různé chatky či

⁴ S ohledem na etiku výzkumu ASZ neuvádí ve veřejně přístupném dokumentu bližší informace o nocovištích osob bez domova.

domky se souhlasem majitele v rámci hlídání objektu a pozemků či občasné výpomoci; kolik lidí žije v této formě bydlení je obtížné určit (s ohledem na „skrytý“ charakter bezdomovectví), minimálně se však jedná o dva objekty, kde žije celkem 5 lidí a kde je v obou možnost topení na pevná paliva, ale chybí zde tekoucí voda a elektřina. **Respondenti z řad osob bez střechy rovněž hovořili o strachu ze zbourání dalších squatů, které poskytují alespoň základní ochranu před nepřízní počasí.**

Od ledna 2022 v Kroměříži působí dva terénní sociální pracovníci Charity Otrokovice v rámci **terénního programu Samaritán** pro lidi bez domova. Služba je určena právě lidem, kteří žijí na ulici nebo v provizorním bydlení a v Kroměříži působí obvykle jeden půl den v týdnu. Dle dat poskytnutých Charitou Otrokovice měla služba v roce 2023 v Kroměříži celkem 37 klientů a 167 kontaktů. Vesměs se jedná o střední a starší generaci, dominantně jsou osobami bez domova muži, žen „na ulici“ je do 5. Podle znalostí terénních pracovníků programu ovlivňuje počet osob bez střechy i roční období. Většina klientů žije po squatech, přímo „na ulici“ nebo ve stanech, menší část rovněž sezónně využívá služeb azylového domu.

Jsou takový ti skalní, kteří ví, že srpen-září si musí najít to bydlení a konec března, že bydlí a pak jdou zase ven. Trpí, že musí být na tom pokoji s těmi lidmi (...) a musí se třeba na tom azyláku taky vejít do nějakého limitu promile. Přes léto je to takové divočejší. (Charita Otrokovice)

Mezi obvyklé zakázky patří síťování v rámci dalších služeb, vyřízení dokladů a vyřízení dávek na úřadech a doprovody na úřady, případně předávání pracovních nabídek.

V Kroměříži rovněž působí i humanitární organizace **Dobrovolnického centra Adra** (dále také „ADRA“), která zde provozuje Charitativní obchod a Sociální šatník navštěvovaný také osobami bez domova. Pro využívání sociálního šatníku musejí mít klienti potvrzení, že jsou ve finanční nouzi od relevantních institucí (azylové domy, ÚP, MěÚ). Podle znalostí NNO ADRA počet osob bez střechy, který je uváděn dalšími NNO a MP, zhruba odpovídá jejich poznatkům. Mezi osobami bez střechy, se kterými jsou pracovníci ADRY v kontaktu, jednoznačně převažují muži, z hlediska věku se jedná spíše o průřez různými věkovými skupinami, větší část osob je z Kroměříže (lidé odjinud se na ulici objevují obvykle po léčbě závislostí) a převládají osoby, které na ulici pobývají více let. Za prvních 9 měsíců roku 2023 využilo služeb šatníku 107 osob bez bytu a 77 osob v hmotné nouzi (Zdroj: Dobrovolnické centrum Adra).

Další služby, které nejsou svým charakterem službami sociálními a s klienty dále nepracují, nicméně jsou v Kroměříži osobám v nouzi k dispozici, představují **výdeje jídla od církevních organizací i soukromých subjektů** (Greenbar). Nejvyužívanější je v tomto ohledu aktivita sester sv. Vincence de Paul v ulici Malý val, kterou využívají nejen lidé bez střechy, ale i někteří klienti azylového domu pro muže i další osoby bez bytu (přespávající u rodiny či přátel). Na základě terénního pozorování a provedených rozhovorů (říjen, listopad 2023) je možné říci, že tuto službu každodenně využívá okolo 10 až 15 osob, z nichž zhruba 2/3 tvoří lidé bez střechy.

Část respondentů z řad osob v bytové nouzi dle svých slov tuto podporu nechce využívat z důvodů údajných špatných vztahů mezi jednotlivými osobami/skupinkami a časté přítomnosti uživatelů OPL, kteří některým – zejména starším – osobám bez střechy vadí.

Tam fakt nechodíme, co bysme tam dělali s těma feťákama...hádej se tam, je tam bordel. (muž a žena, osoby bez střechy)

Ze strany některých místních aktérů zase zaznívaly výhrady vůči této podpoře kvůli nekomunikaci (s městem i místními NNO) a rovněž tomu, že lidé zde dostávají stravu „za nic“, bez motivace cokoliv měnit. Organizace ADRA, jejíž klientelou jsou osoby bez střechy, však uznávala prospěšnost dostupnosti stravy pro tyto osoby.

„Já tomu postoji absolutně nerozumím, že to jiným organizacím vadí, že ty lidi alespoň dostanou najíst.“ (ADRA)

Jak již bylo vícekrát zmiňováno, velkým tématem je údajná naplněnost sociálních služeb v Kroměříži osobami bez vazby na dané území. Z poznatků pracovníků terénního programu Samaritán vyplývá, že jejich klienti jsou převážně z Kroměříže a okolních obcí.

My po nějakém komunitku jsme se na to aktivně ptali těch lidí a vesměs všichni řekli, že jsou trvalým bydlištěm Kroměříž nebo okolí... (...) Z regionu ano, že se jim tam (pozn. v Kroměříži) prostě líbí, že občas někde odjedou, ale zase se tam vrací. (...) máme jako Zlínsko-Otrokovické, kteří řekli, že dneska se vyspali prostě na záchytce a jsou zase zpátky. Oni se většinou vrací jako rychle. Vesměs hned ten další den jsou zpátky tady. (Charita Otrokovice)

Podobně i z rozhovorů uskutečňovaných na ulici a ve squatech přímo s osobami spadajícími do této kategorie (mimo azylová zařízení) vyplynulo, že velká většina ze 14 respondentů je přímo z Kroměříže, maximálně z okolních obcí. **Co se týče lidí bez střechy přežívajících venku, ve squatech a v provizorních stavebních, hypotéza, že se ve větší míře jedná o osoby pocházející mimo region, se většinou nepotvrzuje.** Podobně – srovnáme-li odhady počtu osob bez střechy z let minulých a odhady současného stavu – je evidentní, že nedochází k významným změnám v počtu lidí z této CS.

Jen menší část lidí přežívajících venku a také respondenti, kteří přespávají u přátel či příbuzných, v rozhovorech zmiňovali, že si přivydělávají různými brigádami, „fuškami“ atp. Pokud pracují, nejčastěji se jedná o práce ve stavebnictví (bourací práce, drobná zedničina) či například v dřevozpracovateltví, jedná se však vesměs o práce „na černo“. Větší část osob bez střechy dle svých slov žádnou práci či brigádu v době terénního výzkumu (podzim 2023) neměla a přežívala z kombinace „fárání“⁵ žebrání, dávek (a pravděpodobně též v rozhovorech nepřiznané kriminální činnosti). Podobné zkušenosti mají i terénní pracovníci otrokovické Charity.

Jsou klienti, kteří mají třeba i důchod, jsou venku, ale jsou i klienti, kteří chodí na nějaké fušky na černo, si přivydělávat něco. Mají i dávky z úřadu, hmotnou nouzi pobírají. Pak jsou takoví, kteří nemají nic. Všechno si vyfárají, vyžebrají. (Charita Otrokovice)

⁵ Zaužívaný pojem označující probírání odpadkových košů a kontejnerů.

Zároveň v rozhovorech s osobami bez střechy i bez bytu vyvstávalo, že velká část respondentů měla stálou práci (byť třeba neoficiální) v minulosti, mnohdy poměrně nedávné, obvykle přerušené nástupem do VTOS, zdravotními problémy (či problémy se závislostí) a ztrátou bydlení.

Já naposledy dělal přes pět let v Plastice, pak nás vyhodili, pěkně před odměnami...od té doby dělám na černo, ale nedá se to...80 % lidí s váma vyjebe, když to není přes kamaráda...ta práce třeba padne, nebo ji uděláte a on vám nezaplatí. Měsíčně dám dohromady tak 10 tisíc (Kč), 5 jde na bydlení kámošovi. (muž, osoba v nejistém bydlení)

Podobnou zkušenost mají i pracovnice Probační a mediační služby.

To si myslím, že je právě docela úskalí... ta stabilní legální práce. Oni vesměs bych řekla ve velké většině prostě pracují, ale pracovní smlouvu? Jako polovina? Mají prostě nějaké práce na černo, brigády, dohody, které ani nejsou jako písemné, že prostě někdy dělají fušky. (PMS)

Mezi nejčastější uváděné důvody práce „na černo“ patřila deklarovaná nemožnost najít práci oficiální cestou (kvůli zápisům v rejstříku trestů, dále kvůli zmiňované absenci vzdělání) a v menší míře rovněž problémy s dluhy.

Z rozhovorů dále vyplývala u některých osob nechuť měnit zažitý způsob života, pravděpodobně v kontextu závislostí (alkohol nebo OPL) a také obtíže s udržením zaměstnání, pokud je člověk „na ulici“.

Ze squatu se dalo chodit normálně do práce... pak jsem šel do výkonu (pozn.: trestu odnětí svobody) na 8 let, pak chvíli byt, ale dělal jsem na černo a práce skončila a já šel zase na ulici... Jinak než na černo to nešlo...kvůli dluhům ne, já měl z vězení vyřízenou insolvenční, ale se zápisem v trestním rejstříku mě nechtěli, i když jsem neměl majetkovou (pozn.: trestnou činnost). Teď z lavičky se to už nedá. (muž, osoba bez střechy)

Obtíže, které přináší snaha o pravidelné, stabilní zaměstnání, pokud je člověk doslova „na ulici“, zmiňovalo vícero respondentů, kteří měli s bezdomovstvím aktuální či minulou zkušenost a tuto skutečnost reflektovaly i některé z pomáhajících organizací.

I pro ty, co nejsou dlouho na ulici a třeba si znovu najdou tu práci, jak mají vydržet do první výplaty, to je měsíc a půl... je to opravdu těžké, chodit do práce přímo z lavičky. (Sociální šatník ADRA)

Část osob bez domova rovněž v minulosti využívala možnosti ad hoc výdělku v rámci Sociálního šatníku charitativní organizace ADRA při nedělních svozích a třídění, nicméně po stížnostech (pravděpodobně ze strany obyvatel z okolí) byla vedoucí šatníku nucena od této praxe upustit. Tato možnost byla přítom – během rozhovorů s respondenty „na ulici“ – hodnocena velmi pozitivně jako možnost přivýdělku, nadto v prostředí, které je vůči lidem bez domova přijímající a otevřené.

Dvě sociální služby cílící na osoby bez přístřeší – konkrétně **azylový dům pro muže** (kapacita 45 míst, ubytování na dobu až 1 roku) a **nízkoprahové denní centrum pro muže i ženy**, a dále rovněž službu nocležny⁶ (4 místa, která je při minusových teplotách doplněna i tzv. sedárnou) poskytuje v Kroměříži **organizace Astras, o. p. s.** V rámci nocležny, jejíž provoz (od pěti do půl sedmé ráno) je pokryt pracovníkem azylového domu, tvoří dlouhodobě polovinu nocležníků stálí klienti, pro něž je tato služba předstupněm přechodu do služby azylového domu (například čekají na vyřízení dávek či dalších nutných formalit). Nízkoprahové denní centrum má ročně okolo 100 klientů, přičemž odhadem polovina jsou klienti noví a druhá část klientů do služby dochází opakovaně. Okamžitá kapacita služby denního centra je 6 až 7 lidí, podmínkou možnosti využívat této služby je absence smlouvy o bydlení.

Ve vstupní analýze z roku 2019 je zmíněn kvalifikovaný odhad počtu 35 až 40 osob, které se stěhují mezi pobytovou službou Astrasu, hospitalizacemi v PN a případně i v nemocnici či LDN (2019, s. 35). Dle novějších údajů poskytnutých službou samotnou⁷ je patrné, že zhruba polovina klientů přichází z PN Kroměříž, asi 5 % z VTOS a zbytek z ubytoven, z jiných azylových domů, z ulice, nebo po ztrátě bydlení.

A polovina jsou tak Kroměřížáci, plus nějaké to ORP, a z toho je možná polovina pacientů psychiatrické léčebny, Kroměřížských... a pak je další ta půlka, a to jsou lidi kteří fakt přijdou prostě buď z té léčebny, nebo z nemocnice...a ještě je tady vlastně Malý val, to je vlastně taky služba, ze které nám chodili klienti a pak už jsou prostě takový, co se tady ocitli, takoví cestující... Ti, co nejsou místní, tak mě přichází skutečně z té psychiatrické léčebny, anebo z té Zahrady, z toho rehabilitačního pobytu, protože oni tam mají smlouvu na rok, takže oni po roce se musí někam posunout, to taky nebývají Kroměřížáci, a oni se posouvají i k nám sem, protože tu chtějí zůstat. Oni tady mají nějakou brigádu, práci a drží je tu to zázemí...nebo mají prostě tam někde rodinu v troskách nebo nemají se kam vracet. (Astras)

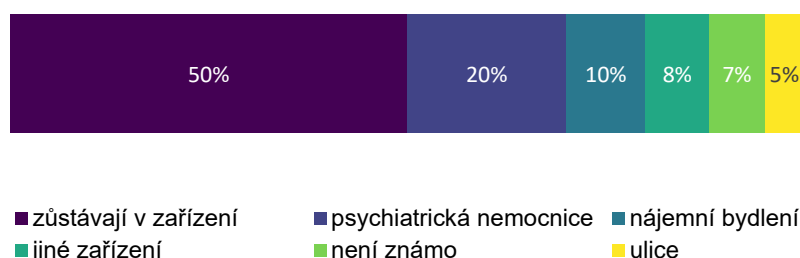
Polovina klientů zůstává v azylovém domě po delší dobu, než je původně určena. Klienti odcházejí nejčastěji do léčebny (20 %), do nájemního bydlení (10 %), do jiného zařízení (8 %), 5 % skončí na ulici a 7 % odejde neznámo kam.

Málokdy zmizí někam pryč, protože oni nám koloujou zpátky do psychiatrické léčebny, pak se nám zase vrací, protože to jsou opravdu jako pacienti psychicky nemocní nebo jsou to ti závisláci, kteří tu léčby vždycky chvilku vydrží, tři čtvrtě roku sekají dobrotu a pak jim zase ujedou nohy a zase do toho spadnou, takže to je opakovaná léčba...takže se nám to tříští do různých skupin. A oni nemají ani jiný řešení, protože oni nedostanou ani byt, rodina nefunkční (...) takže se nám to točí do kolečka. S tím, že nikdo nám zmizí úplně, třeba do Čech, ten zase se zasítuje někde jinde. (Astras)

⁶ Nocležna – na rozdíl od noclehárny – není registrovanou sociální službou a neposkytuje tak služby definované v zákoně o sociálních službách. Provoz nocležny byl ukončen začátkem roku 2019 kvůli neshodám organizace a města Kroměříž o výši dotace na provoz služby a formy provozu (celoroční vs. zimní provoz). Dočasně nahrazovala absenci této služby společnost ADRA o.p.s. jako tzv. „sedárnu“, od roku 2020 funguje nocležna opět v rámci organizace Astras.

⁷ Na vzorku zhruba 80 osob, které do služby zavítaly v průběhu roku 2023.

Graf 2 – Kam odcházejí klienti azylového domu po uplynutí základní doby pobytu (vzorek 80 osob)

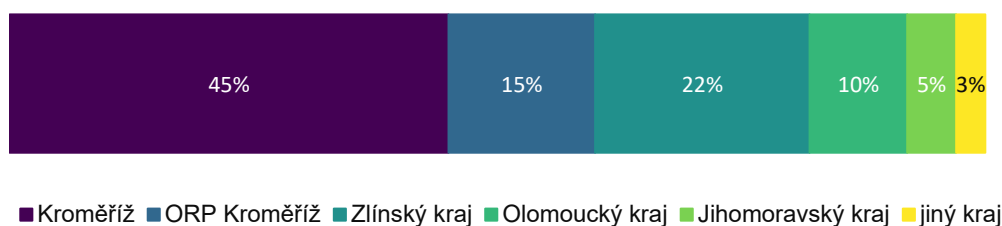
Zdroj: Astras, o. p. s. 2023, zpracování vlastní

Průměrný věk klientů je necelých 50 let (48 let v případě azylového domu, 47 let v nízkoprahovém centru). Většina klientů, konkrétně 75 % pobírá dávky v hmotné nouzi, 16 % má invalidní důchod, 4% důchod starobní a zbylých 5 % má příjem z pracovní aktivity. U důchodů jde ve většině o kombinaci se sociální dávkou, neboť klienti nemají nárok na jeho výplatu.

Máme tady chlapy v důchodovém věku, který jsou tady už léta letoucí a pořád čekají na byt... ti mladší, ti nám cestují víc, ti třeba tady vydrží tři čtvrtě roku, nebo ten rok a jdou někam pryč, ale ti staří, kteří už prostě zdravotně jsou na tom špatně, finančně jsou na tom špatně, mají sociální dávky, už prostě nemají na to fyzicky, aby někde zase cestovali, tak se nám tady prostě zacyklí a jsou tady... A vyhodte je na ulici, tam nepřežijou.

Pokud jde o **místo trvalého pobytu** klientů azylového domu pro muže, 45 % má trvalý pobyt v Kroměříži, 15 % v okolních městech a obcích v rámci ORP, zhruba 20 % pak mají trvalý pobyt v dalších městech a obcích ve Zlínském kraji. Jak je tedy patrné ze statistických údajů, **více než tři čtvrtiny klientů mají trvalý pobyt v rámci Zlínského kraje, přičemž z města samotného či z měst a obcí v rámci ORP pochází okolo 60 % všech klientů azylového domu.** Dalších zhruba 10 % klientů má trvalý pobyt v Olomouckém kraji, 5 % v kraji Jihomoravském a další kraje tvoří zanedbatelné počty (jednotky klientů).

Graf 3 – Klienti azylového domu Astras dle trvalého bydliště (vzorek 80 osob)

Zdroj: Astras, o. p. s. 2023, zpracování vlastní

V rámci pobytové sociální služby byly realizovány rozhovory s 8 respondenty, přičemž 2 klienti pocházeli z Kroměříže a další z Chropyně, Holešova, Zlína, Valašských Klobouk, Olomouce a Mariánských Lázní. Další rozhovor proběhl s klientem z Jeseníku v rámci nocležny. Průměrná doba, po kterou respondenti z azylového domu ve službě pobývali, byly 3 roky.

Jak již bylo zmíněno, zhruba polovina všech klientů přichází z PN, přičemž jak vyplynulo z rozhovorů s klienty samotnými, nejedná se „jen“ o klienty léčby závislostí. Právě klienti s psychiatrickými diagnózami bez závislostí obvykle zmiňovali **blízkost PN a dalších služeb péče o duševní zdraví jako jeden z hlavních faktorů, proč zůstávají v Kroměříži.**

Z PN jsem šel rovnou sem, už jsem tu znal někoho, navíc jsem ještě chodil do Horizontu, CDZ jsem měl 2,3 roky... Já za rodičema jezdím do Zlína tak každé 2 týdny, ale tady chci zůstat, mám tu kamarády, je tu kuřárna, tam si povídáme. Kdyžtak půjdu na azyl do Otrokovic, když to nepůjde tady.“ (klient, původem ze Zlína)

Když nám zemřela maminka, tak mi ségra řekla, ať jdu sem za ní... ona se tady vdala před spoustou let. Tak jsem se z Olomouce přestěhoval... nejdřív jsem byl 3 roky na Kamatu, pak mi ségra poradila, ať jdu sem. (...) Určitě tu chci zůstat, jak kvůli ségře, v Olomouci už nikoho nemáme, navíc tu mám doktory, sociálka, mám tu brigády, uklízel jsem v masně, je tu ta nemocnice (pozn., PN), byl jsem tam na pavilonu 12A... (klient, původem z Olomouce)

U těchto klientů mnohdy nebyly narušené vztahy s nejbližšími, případně pro ně v přesunu do Kroměříže hrály roli právě příbuzenské vazby, které zde měli. Stejně tak byli klienti zasíťováni sociálními službami pro lidi s duševním onemocněním. **Azylový dům tak pro ně de facto supluje jiné, vhodnější formy bydlení,** které by cílily na osoby s duševním onemocněním snažící se o samostatné bydlení.

Pro další část respondentů bylo obvyklé stěhování v rámci různého nevyhovujícího bydlení. Někteří na azylovém domě žijí z důvodu zhoršení zdravotního stavu, který jim neumožňoval pokračovat v práci, část kvůli abúzu alkoholu, který jim narušil rodinné vazby a schopnost stabilního zaměstnání. Životní trajektorie těchto klientů azylového domu tak obvykle zahrnovaly roky nízkokvalifikovaných zaměstnání (mnohdy beze smlouvy, a tudíž bez nároku na výplatu starobního důchodu), chybějící či zpretrhané rodinné vazby, střídání různých forem bydlení (někdy zjevné bezdomovectví, pobyty v azylových domech, ubytovnách, období života

u přátel či příbuzných, hospitalizace a pobyt v PN) a nakonec zdravotní problémy, které vytváří další překážku případné snahy po stabilnějším bydlení.

Vrátil jsem se z Čech od kamarádky zase sem, že si najdu práci, šel jsem na azylák, ale v nemocnici mi nohu uřezali a už jsem nic nesehnal. Jsem tu 7 let, teď už mám starobní (pozn. důchod). (...) Už 4 roky mám zažádáno o městský byt. Furt mě cpali do Chropyně, protože odtama sem a mám tam trvalý pobyt, ale tam nemaj bezbariérový, tak k čemu mi to je. (...) Co mě tu drží? No mám tu úřady, doktory, nemocnici... (klient z Chropyně)

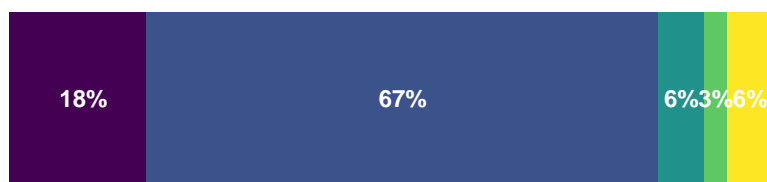
Tři roky jsem tady na azylu, předtím jsem taky byl na Děvíně. (...) Pracoval jsem v TS, pak mě propustili a do toho zdravotní problémy. Chvíli jsem bydlel ve stánku s občerstvením, kde jsem pracoval a majitelka mě nechávala, ale pak umřela a skončilo to. Městský byt jsem ani nezkoušel, mám velké dluhy ještě z podnikání (...) měl jsem to milostivé léto a teď čekám na insolvenční. (klient z Kroměříže)

V Kroměříži jsem od roku 2013, 2014. Přijel jsem původně za kamarádem do Vyškova, pak tady na ubytovnu, pak ještě chvíli Zlín... Měl jsem nehodu a převezli mě zpátky do Mariánek. Pak zdravotní problémy, mrtvice, byl jsem furt po nemocnicích. Nakonec jsem jel zpátky, protože v Mariánkách jsem nechtěl být, nechtěl jsem tam potkávat bráchu (...), tady jsem to znal, už jsem tu měl kámoše. (...) Tady (pozn. v azylovém domě) jsem tak 2 roky, z léčení (pozn. na alkoholu) jsem šel rovnou sem. Jsem tu už po několikáté (...) Důchod nemám, jezdil jsem jako řidič, ale majitel neplatil pojištění, tak je to, jako bych neměl odpracováno. (klient z Mariánských lázní)

U části osob bez bytu může tedy být důvodem, proč setrvávají ve městě bez předchozích vazeb na Kroměříž, blízkost Psychiatrické nemocnice a dalších návazných služeb, případně snaha nevracet se zpět do rizikového prostředí a také životní styl podporující „azyliismus“. Označovat však fungování PN či PZS ve městě (a v druhém sledu organizace poskytující podporu osobám se zkušeností s duševním onemocněním, se závislostmi) za hlavní důvod přítomnosti těchto osob v Kroměříži je reduktivní. Pro některé z klientů jsou právě nově vytvořené vazby (přátelské, partnerské), případně vazby z minulosti důvodem, proč v Kroměříži zůstávají. Pro další část osob je setrvávání v pobytové službě paradoxně obdobím stabilního bydlení.

Srovnáme-li například rozložení trvalých pobytů klientů kroměřížského azylového domu (graf č. 4) s daty poskytnutými azylovým domem Charity Otrokovice (graf č. 5), je evidentní, že počty klientů azylového domu Astras s trvalým bydlištěm v jiných krajích se nijak výrazně neliší od procentuálního zastoupení stejné skupiny v azylovém domě v Otrokovicích.

Graf 4 – Klienti azylového domu Charity Otrokovice dle trvalého bydliště (vzorek 67 osob)

■ Otrokovice ■ zbytek Zlínského kraje ■ Jihomoravský ■ Olomoucký ■ jiné kraje

Zdroj: Charita Otrokovice 2023, zpracování vlastní

Část osob bez střechy nevyužívá služeb, které poskytuje organizace Astras (pobytové ani ambulantní), a to ani během zimních měsíců, což potvrzují i pracovníci dalších NNO, kteří se dostávají do kontaktu s touto cílovou skupinou. Lidé bez domova tak využívají například i Kontaktní a poradenské centrum Plus Charity Kroměříž, které je primárně určeno osobám se závislostí na nealkoholových drogách. Mezi klienty však mohou být i osoby bez střechy.

No naši klienti někteří v Kroměříži využívají i Káčko. (...) Chodí tam raději, bych řekla, než třeba na ten Astras. Využívají tam třeba tu sprchu. Víc s nimi tohle to téma nerozebíráme, jenom když se bavíme o návazných službách, které by mohli využívat, tak upřednostní třeba toto, ale samozřejmě informujeme o těch možnostech, že můžou využívat třeba ten azylový dům, protože jsou vlastně jako venku. Ten nízkoprah konkrétně. I na prádlo, na potravinovou pomoc a tak, ale raději to Káčko. Spíš jako personálně jim to vyhovuje víc, jako ti pracovníci. (Charita Otrokovice)

Důvody nevyužívání služeb poskytovaných organizací Astras, o.p.s., které uváděli sami respondenti-lidé bez střechy, se obvykle týkaly striktních pravidel a limitu alkoholu, kdy se potenciální klient nocležny dozví až při vstupu (kdy je mu dáno „dýchnout“), zda může spát v zařízení, či zda musí spát venku (to je problémem především pro ty osoby, které přespávají na místech, která se například večer zavírají). Zaznívaly i výhrady vůči řediteli organizace a koncepci nízkoprahového centra jako takového. Část respondentů rovněž zmiňovala svou nechuť sdílet prostor s větším množstvím osob. Otázku, zda mají pro některé z osob bez střechy služby kroměřížských NNO dostatečně „nízký práh“, reflektovaly i samy NNO.

To vím, že mnozí by na tu nocležnu šli, ale zaprvé, buď je plná, anebo prostě vždycky se bojí, že nafoukají. Jako já, kdybych třeba měla nějakou svoji nocležnu, tak já se nebudu koukat na to, kolik nafouká, budu se koukat na to, jak se chová. (...) je třeba s těmi lidmi pracovat. A ne, že tedy dobře, teď je vypustíme do ulic a večer přijde zase se čtyřkou promile. A prostě tak to budeme dělat furt dokola. (ADRA)

Bud' by to měli zvýšit, nebo pokud ten člověk je v pohodě, nedělá bordel, tak přece nemůžou nepřijímat klienty, kteří si dali. Nepřijmout někoho, kdo je agresivní a dělá bordel jo, ale jinak oni takhle žijou každý den, celý den... (...) Tak jsme řešili, jestli by to nebylo vhodné, když teda mají takovou cílovku, tak tu toleranci trochu zdvihnout, protože se mi sem vrací. Vždycky přijdou z toho nízkoprahu, někteří... ne všichni, ale někteří, že je tam nepřijali a že chtějí do sprchy, a to furt řešíme, že je nemůžu přijmout do sprchy. (Kontaktní centrum Plus)

Osoby bez střechy, které nevyužívají služeb azylového domu pro muže, nejpozitivněji hodnotily právě služby Sociálního šatníku ADRA a jeho koordinátorku, Kontaktní centrum Plus Charity Kroměříž, terénní sociální pracovníky programu Samaritán Charity Otrokovice, sociální pracovnice města a rovněž církevní poskytovatele stravy.

Nevyhovující bydlení: „Děvín“ a ubytovna Kamato

Sedmipatrový panelový dům v ulici Albertova (č. p. 3883), v Kroměříži obecně znám pod označením „Děvín“, byl v době realizace terénního výzkumu (prosinec 2023) hlavním místem, kde se koncentrují osoby ohrožené sociálním vyloučením. Geneze objektu od původně ubytovny pro nemocniční zaměstnance přes privatizaci a následný odprodej části bytů je popsána ve Vstupní analýze z roku 2019. Všech 135 bytů má dispozici 1+kk v bytovém domě bydlí zhruba 300 osob. Dle informací od jednoho z dominantních vlastníků je poměr Romů stále cca 1/2 všech nájemníků, a jedná se o obyvatele, kteří v domě žijí již vícero let. Většina zdejších rodin je romských. Dle stejného respondenta se na „Děvín“ přestěhovalo během listopadu a prosince 2023 několik jednotlivců ze zaniklé ubytovny Kamato, několik dalších majitel odmítl, obvykle na základě předchozích špatných zkušeností.

V panelovém domě bydlí rovněž několik jednotlivců, jejichž životní trajektorie je přivedla do Kroměříže skrze hospitalizaci v PN. Respondentky (4 ženy) byly původem ze střední Moravy, Slovenska a Kroměřížska. Obvyklou trajektorií byla hospitalizace v PN, následovaná bydlením na ubytovnách, „po známých“ či v azylových domech v regionu či v Kroměříži samotné a následné přestěhování na „Děvín“. **Motivací k tomu přestěhovat se do Kroměříže byla známost prostředí a možnosti ubytování (tzn. respondentky věděly o dostupném bydlení, jako byla ubytovna Kamato či právě „Děvín“), absence vazeb v místě původu a v menší míře rovněž blízkost psychiatrické péče.**

V Kroměříži bylo na podzim 2023 cca 5 ubytoven s provozním řádem schváleným KHS, ty však slouží výhradně či primárně pro ubytování zaměstnanců různých firem. I ty z ubytoven, které v minulosti alespoň omezeně sloužily i lidem v bytové nouzi, požadují po potenciálních nájemnících pracovní smlouvy či jiné formy záruky. **Ubytovna Kamato** v době realizace terénního výzkumu stále sloužila jako jediná ubytovna, v níž převládali příjemci sociálních dávek, nicméně k 20. 12. 2023 – po jejím odprodeji novému majiteli – došlo k jejímu uzavření. Z původní kapacity zhruba 30 osob se v době realizace rozhovorů (polovina listopadu 2023) v ubytovně nacházelo již jen okolo 13 dospělých osob (z toho 2 ženy s vícero dětmi). Část respondentů, kteří na ubytovně ještě zůstávali, již měla domluvené nové bydlení: ve dvou případech se jednalo o stěhování k rodině, jeden z respondentů se stěhoval do azylového domu pro muže, jedna z respondentek do azylového domu pro matky s dětmi a zbylí

respondenti nejčastěji zmiňovali možnosti bydlení na „Děvíně“ či Oskolu⁸. Malá část respondentů deklarovala, že neví, kam se přesunout či že nabízené možnosti nejsou vhodné k přestěhování. Jednalo se například o možnost přesunu do jiných měst (ubytoven, azylových domů), který respondenti odmítali z toho důvodu, že v Kroměříži mají lékaře, které musejí často navštěvovat. Jedna z respondentek byla odmítnuta Azylovým domem pro matky s dětmi z kapacitních důvodů. **Dvě třetiny respondentů uváděly, že jsou původem z Kroměříže, další 2 z respondentů pocházejí z okresu Kroměříž (Zdislavice a Hulín) a pouze jediný byl z jiného okresu ve Zlínském kraji (jednalo se o Valašské Meziříčí).**

Jak vyplynulo z odpovědí respondentů v ubytovně, zkušenost s bezdomovectvím („bez střechy“ i v azylovém domě) mělo hned 5 mužů z celkem 9 osob, s nimiž byly provedeny rozhovory. Zavření ubytovny zhorší situaci lidí v bytové nouzi v rámci Kroměříže, kteří akutně řeší ztrátu bydlení a komerční nájemné je pro ně z různých důvodů nedostupné.

Psychiatrická nemocnice v Kroměříži a Protialkoholní záchytná stanice v kontextu sociálního vyloučení

Psychiatrická nemocnice v Kroměříži je jediné lůžkové zdravotnické psychiatrické zařízení, které poskytuje psychiatrickou péči ve Zlínském kraji. Nemocnice má 843 lůžek a z toho v akutním režimu funguje 25. Dochází tak k postupnému snižování počtu lůžek v souladu s transformací psychiatrických nemocnic nastavenou reformou psychiatrické péče. Stejně tak dochází ke zkracování průměrné délky hospitalizace (ta k 1.1.2023 činila 265 dní) a snižuje se i počet dlouhodobých hospitalizací.

V PN působí celkem 10 zdravotně-sociálních pracovníků a pracovníků. Na zdravotně-sociální pracovníky se obrací zhruba polovina až dvě třetiny pacientů: část jednorázově (to se týká především otevřených oddělení, kdy dotazy často směřují na možnost návazných služeb, na otázky sociálních dávek a zaměstnání) a část pacientů opakovaně (zde se s pacienty pracuje v průběhu hospitalizace, obvyklé zakázky se týkají bydlení, rodinných vztahů či financí).

Tabulka 10 ukazuje rozdělení pacientů PN dle trvalého bydliště – jak je patrné, z 3 284 zde léčených pacientů (k 5. 12. 2023) je více jak polovina ze Zlínského kraje (v Kroměříži samotné mělo trvalý pobyt ke stejnému datu 440 pacientů. Následuje kraj Olomoucký (zhruba 18 %) a Jihomoravský (17 %). U těch pacientů, kteří po propuštění z PN musejí řešit bydlení, se zdravotně-sociální pracovníci snaží zajistit následné bydlení dle jejich trvalého bydliště.

⁸ Dvojice panelových domů s malometrážními byty na adrese Oskol č. p. 22 a 24.

Tabulka 12 – Počet léčených a propuštěných v období 1.1. až 5.12.2023 dle trvalého bydliště

	Léčení	Propuštění
Zlínský	1760	1462
Olomoucký	581	471
Jihomoravský	567	470
Moravskoslezský	151	134
Pardubický	54	46
mimo ČR	35	32
Jihočeský	25	21
Praha	25	22
Královeshradecký	20	17
Vysočina	17	13
Středočeský	14	12
Ústecký	10	8
Karlovarský	8	7
nezjištěno	8	7
Liberecký	5	5
Plzeňský	4	4

Zdroj: PN v Kroměříži, zpracování vlastní

Tabulka 13 – Rehospitalizace⁹ období 1.1. až 5.12.2023 dle trvalého bydliště

	Rehospitalizace léčení	Rehospitalizace propuštění
Zlínský	424	328
Jihomoravský	130	99
Olomoucký	120	85
Moravskoslezský	29	22
mimo ČR	3	3
Pardubický	2	1
Praha	2	2
Královeshradecký	2	2
Vysočina	2	2
Jihočeský	1	1
Středočeský	1	0
Ústecký	1	1

Zdroj: PN v Kroměříži, zpracování vlastní

Část pacientů z otevřených oddělení dle PN zůstává hospitalizována dlouhodobě primárně ze sociálních důvodů – není je kam propustit z důvodu absence specifických návazných služeb nebo jejich malé kapacity. Osoby se specifickými potřebami, které nemají nárok nebo svůj nárok na výplatu důchodu neuplatňují a z finančních či jiných důvodů nedosáhnou na pro ně vhodnou pobytovou sociální službu jsou zpravidla odkázány na bydlení na ubytovně či

⁹ Jedná se o opětovné přijetí do lůžkové psychiatrické péče, které následuje po ukončení předchozí hospitalizace během 30 dní.

v azylovém domě. Azylový dům však ze své podstaty nemusí být schopen zajistit služby v takovém rozsahu, které by byly žádoucí vzhledem k jejich specifickým potřebám či omezením.

Problémem bývá mnohdy obtížná umístitelnost pacientů se závislostmi či s duálními diagnózami (tedy kombinacemi poruch vzniklých užíváním návykových látek a jiných psychických poruch) po konci hospitalizace v PN. U stálých pacientů s chybějícími či narušenými rodinnými vazbami dochází k obvyklému „kolečku“ mezi azylovými domy (či jiným nestálým bydlením) a hospitalizací v PN s případnou zastávkou v nemocnici či v LDN. Azylové domy však ze své podstaty nemohou zajišťovat zdravotní služby a u pacientů tak dochází k dekompenzaci (kvůli nepravidelnému užívání léku, užívání alkoholu atp.). Služby typu Centra duševního zdraví zajišťují zdravotní i sociální stránku u vybraných diagnóz, stejně tak i pobytová sociální služba pro lidi s duševním onemocněním Sociální rehabilitace Zahrada se věnuje primárně osobám s psychózami a afektivními poruchami (a kapacita je 16 lůžek). Absenci služeb typu azylového domu s přidruženou zdravotní péčí pro osoby s dlouhodobou závislostí na alkoholu a s poruchami vyvolanými požíváním alkoholu tak doplňují „klasické“ azylové domy, ubytovny a další formy prekérního bydlení. Dle sociálně-zdravotní pracovnice jsou oslovovány azylové domy v regionu (kromě Astrasu i služby v Otrokovicích, Zlíně, Uherském Hradišti či Starém městě), přičemž u pacientů s trvalým bydlištěm mimo Kroměřížsko se je pracovnice snaží umisťovat do jejich původního prostředí.

Tabulka 14 – Údaje k Psychiatrické nemocnici v Kroměříži – podíl hospitalizovaných ze Zlínského kraje za rok 2021

Diagnóza	Muži	Ženy
dg. F10 – alkohol	234	46
dg. F11 – opioidy	2	-
dg. F12 – kanabinoidy	1	-
dg. F13 – hypnotika, sedativa	1	-
dg. F14 – kokain	1	-
dg. F15 – jiná stimulancia	13	3
dg. F19 – kombinovaná závislost	57	8
dg. F63 – patologické hráčství	3	-
Celkem	312	57

Zdroj: Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí ve Zlínském kraji za rok 2021

Tematizován ze strany PN byl i systémový problém, kdy pacienti s duševním onemocněním nejsou schopni samostatného bydlení, nicméně ze somatického hlediska jsou v pořádku a z tohoto důvodu nedosáhnou na příspěvky na péči ve 3. a 4. stupni, které by jim umožňovaly hradit pobytové sociální služby.

Protialkoholní záchytná stanice v Kroměřížské nemocnici je jedinou PZS se spádovou působností pro Zlínský kraj. Jestliže Vstupní analýza z roku 2019 reflektovala nárůst počtu hospitalizovaných osob (v roce 2018 jich bylo celkem 1520), v roce 2021 došlo k poklesu na 1381 hospitalizovaných osob, přičemž mezi hospitalizovanými dlouhodobě jednoznačně převládají muži.

Tabulka 15 – Počet osob hospitalizovaných na PZS za rok 2021

	celkem	muži	ženy	trvalý pobyt ve Zlínském kraji	trvalý pobyt mimo Zlínský kraj	alkohol	alkohol+úraz	alkohol+drogy
Počet osob	1 381	1 178	203	1 057	324	1 223	97	61

Zdroj: Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí ve Zlínském kraji za rok 2021

Byť ze strany některých místních aktérů zaznívá, že ke koncentraci osob bez domova v Kroměříži přispívá – kromě fungování PN – i přítomnost PZS, dle oslovených NNO **je nepravděpodobné, že by osoby z jiných částí kraje propuštěné z PZS skutečně zůstávaly ve městě nad rámec doby nezbytně nutné.** Město Kroměříž se snaží lidem, kteří se po propuštění z PZS ocitnou ve městě bez prostředků, hradit náklady na návrat do místa pobytu (prostřednictvím Městské policie či Odboru sociálních věcí a zdravotnictví).

Další sociální služby pro osoby v bytové nouzi na území města Kroměříže

Ve městě kromě azylového domu pro muže funguje v rámci kroměřížské charity také **Azylový dům pro ženy a matky s dětmi.** Ten je s kapacitou 62 míst ve 23 bytových jednotkách největší službou tohoto charakteru pro ženy ve Zlínském kraji. Dlouhodobá naplněnost služby je okolo 80 %, zhruba 70 % klientek pochází z ORP Kroměříž. Nejčastějším důvodem využití služby je právě akutní ztráta bydlení, přičemž dle vedení služby lze říci, že

(...) z 50 % je to, že o bydlení přišly vlastní vinou, neplacení nájmu, takže byly vystěhované. (...) Nebo to může být důvod, kdy bydlení není natolik důstojné, aby v něm mohly vyrůstat děti (...) tak ty ženy jdou do azylového domu, aby jim nebyly odebrány děti z péče a nejsou dány do péče státu. Pak je to domácí násilí samozřejmě. Neshody s partnerem. Potom jsou to třeba důvody, kdy žena žije v nepříznivých podmínkách, žije třeba venku s partnerem, je gravidní (...) aby v podstatě tu dobu před porodem a toho porodu prožila tady u nás v klidném prostředí. (Azylový dům pro ženy a matky s dětmi)

Jednotky klientek ročně přicházejí do azylového domu z PN bez předchozí vazby na území Kroměříže. Nejčastěji zde klientky zůstávají, neboť zde navážou nový partnerský vztah, z důvodu narušených rodinných vazeb a (v případě závislostí) také aby se nevracely zpět do rizikového prostředí. Roli u psychiatrických diagnóz hraje – podobně jako v případě některých klientů v azylovém domě pro muže – i samotná blízkost PN, která působí jako „jistota“ v případě zhoršení stavu či řešení nových problémů.

Moje zkušenost je taková, že ony už se tam nechtějí vrátit zpátky (pozn. do místa původu), protože tu možnost mají, kdykoli, na ten příjem (pozn. v PN). (Azylový dům pro ženy a matky s dětmi)

Kvalitní spolupráce je dle vedoucího azylového domu navázána s odborem školství, mládeže a tělovýchovy i se sociálně aktivizačními službami v regionu, romské klientky využívají i služeb NNO Argo Zlín. Obvyklé zakázky se týkají základní finanční gramotnosti, bydlení, vyřízení dávek, komunikace s úřady (návky telefonování), péče o domácnost a o děti.

Prostě ty nejzákladnější věci. Tak, aby ta žena potom mohla žít, pokud bude chtít, běžným životem. (...) 90 % žen má základní vzdělání, nebo nemají základní vzdělání, ale mají splněnou povinnou školní docházku. Setkáváme se i s negramotností, v dnešní době, což je poměrně dost závažné. Neumí číst, psát, neumí poznávat hodiny. (Azylový dům pro ženy a matky s dětmi)

Pod Charitou Kroměříž funguje i **Kontaktní a poradenské centrum Plus**, jež zajišťuje sociální a poradenské služby uživatelům nealkoholových drog a jejich blízkým v okrese Kroměříž. V rámci zařízení fungují dva vzájemně propojené programy: Kontaktní a poradenské centrum Plus jakožto ambulantní služba a Terénní program Plus jakožto služba terénní (s působností v Kroměříži, Bystřici pod Hostýnem, Morkovicích–Slížanech, Holešově, Hulíně, Chropyni a v okolí daných měst a obcí).

Tabulka 16 – Trvalé pobyty klientů Kontaktního centra (vzorek 22 osob)¹⁰

Trvalý pobyt	
Kroměříž	11
okres Kroměříž	8
jiné	3

Zdroj: Kontaktní a poradenské centrum Plus

Kontaktní a poradenské centrum Plus mělo za rok 2022 220 klientů – uživatelů drog a 28 klientů – rodinných příslušníků a blízkých. Terénní služba měla ve stejném roce 144 klientů – uživatelů drog a 5 klientů – rodinných příslušníků a blízkých, přičemž část klientů je průsečík využívající obě služby. Naprostá většina klientů, zhruba 96 %, jsou uživatelé pervitinu, část užívá sezónně surové opium na makových polích. Průměrný věk klientů obou programů je 36 let. Služba ročně vymění na 40 tisíc kusů injekčních stříkaček. V rámci K-centra dlouhodobě převládají muži (zhruba dvě třetiny ku jedné), kontaktů je přes 3000 a dalších 428 osob jsou rodinní příslušníci a blízcí uživatelů OPL, kteří využívají služby poradenství, nebo na testování třeba infekčních chorob. Zhruba polovina klientů pracuje (může se jedna i o brigády, „fušky“ atp.), 17 % pobírá dávky, 3 osoby studují a 9 klientek je na mateřské. Zcela bez příjmu je 51 klientů. 40 % klientů má partnera či partnerku, kteří rovněž užívají drogy. Zhruba polovina klientů má děti, 25 % nemá děti ve své péči.

Oni (pozn. klienti Kontaktního a poradenského centra Plus) hlavně potřebují nějaký jako maják. My jsme tady pro ně a mají tady tu hodinu denně v tom teple. O čemkoliv, pokecat. (...) ...pak přijdou lidi se zakázkou, kteří fakt potřebují na léčbu. Potřebují najít práci. Potřebují na úřad práce. Je to strašně širokospektré. Otestovat na HIV, HCV. (...) Taky pomoc OSPODem. pomoci s probačkou, že mají veřejně prospěšné práce. (Kontaktní a poradenské centrum Plus)

V rámci Kroměříže má 47 % klientů Kontaktního a poradenského centra nejisté bydlení, nebo jsou zcela bez domova. Jde o osoby – dle klasifikace ETHOS – žijící na ulici, ve squatech,

¹⁰ Údaje poskytnuté organizací nezaznamenávají data za ORP, ale za okres.

nebo osoby v nejistém a nestabilním bydlení, kteří žijí na ubytovnách, přespávají u známých a střídají se u nich epizody bydlení a epizody bez střechy.

Těch je podle našich informací tady v Káčku 100, ale z toho je fakt těch zhruba 20 bez přístřeší úplně... (...) Oni jsou na té ulici stále, stabilně. Těch 20 a nechtějí to měnit, proto my jsme se dostali do situace, že nutně potřebujeme, aby tady byla služba pro lidi bez domova, protože my s nimi nemůžeme pracovat. My máme jinou klientelu a nemáme na to kapacitu. (Kontaktní a poradenské centrum Plus)

Tabulka 17 – Forma bydlení klientů Kontaktního a poradenského centra (vzorek 22 osob)

Forma bydlení	
ulice	7
nájem	4
rodina / kamarád	4
squat	2
ubytovna	2
chatka	1
azylový dům	1
noclehárna	1

Zdroj: Kontaktní a poradenské centrum Plus

Dle odhadu Kontaktního centra je dlouhodobý počet osob bez přístřeší ve městě zhruba 20-30 lidí, neliší se tedy od odhadů ostatních organizací. Tento počet může být navyšován osobami bez přístřeší, které se do Kroměříže dostanou prostřednictvím PZS nebo PN, nicméně dle zkušeností pracovníků této služby se nejedná o osoby, které by „na ulici“ v Kroměříži setrvaly dlouhodobě bez vazby na území. Někteří z těchto lidí se dostávají do prvotního kontaktu právě s pracovníky Kontaktního a poradenského centra, byť se u nich jedná o alkoholové závislosti, tedy o závislosti, které nejsou v gesci této NNO.

(...) ty lidi, když jsou alkoholici, oni jim řeknou „běžte si na charitu“. Oni neví, kam na charitu, tak jdou prostě do Káčka. (...) Jsou někteří, kteří dojdou z té léčebny a nejdou první k nám. Potkají se, seznámí se lidmi, co tam mají flašku, tak se seznámí. Jsou tam třeba týden, nebo někdo dva týdny pobývají, ale není to nějaký trvalý... (...) Zůstanou tady pokud se zamilují, pokud tu najdou práci. To se taky stává, že tady najdou práci. Fakt jsou po léčbě, jsou abstinující, někdo jim tady nabídne nějaký zaměstnání. Tak za mnou dojdou, že potřebují najít bydlení. (Kontaktní a poradenské centrum Plus)

Část klientů v bytové nouzi v minulosti nacházela možnost bydlení v ubytovně Kamato, jejíž zánik může dle pracovníků Kontaktního centra dále zhoršovat dostupnost bydlení pro tuto skupinu. Podobně i další část klientů mohla dříve hledat dostupné bydlení na „Děvíně“, přičemž dominantní pronajímatel v domě byl dle Kontaktního centra relativně vstřícný, v poslední době však (mimo jiné i z kapacitních důvodů) uživatelé OPL, kteří jsou v kontaktu s touto službou, na Děvíně nebydlí. Abstinující klienti, kteří mají diagnostikované duševní onemocnění, rovněž využívají pobytové sociální služby, které poskytuje Sociální rehabilitace Zahrada.

Tabulka 18 – Služby využívané klienty Kontaktního a poradenského centra Plus (vzorek 22 osob)

Využívané služby	
potravinová pomoc	12
sociální šatník	7
pouze Kontaktní centrum	7
pobytové služby (azylový dům, nocležna, sedárna)	6
sociální poradna	3
adiktolog	1
služby duševního zdraví	1

Zdroj: Kontaktní a poradenské centrum Plus

Poradenství a podporu osobám v nepříznivé životní nebo krizové sociální situaci na Kroměřížsku poskytuje **Sociální poradna Charity Kroměříž**. Zhruba polovinu zakázek klientů tvoří stabilně dluhová problematika, pro kvalitní a fundované dluhové poradenství byla služba také často zmiňována během rozhovorů s dalšími NNO. Dle dlouhodobého trendu v poradně převládají klientky-ženy, nicméně v posledních letech narůstá rovněž počet klientů-seniorů s problémy, včetně těch dluhových (například dochází k situacím, kdy si půjčky berou děti či vnuci těchto klientů na jejich jméno). Narůstá rovněž počet klientů, u kterých je podezření na duševní onemocnění (které buď nemají diagnostikované, nebo zaléčené). V roce 2022 se na poradnu obrátilo 437 klientů (z toho 181 mužů a 256 žen). Největší zastoupení je ve věkové skupině 27–64 let (v roce 2022 to bylo 343 klientů), ve věkové skupině 65–80 let se na poradnu v roce 2022 obrátilo 67 klientů, a nad 80 let to bylo 7 klientů.

Sociální poradna se spíše než s klienty „na ulici“ setkává s těmi, kteří jsou v nějakém typu nestabilního bydlení či na hraně bezdomovectví – jedná se přitom o klienty jak ve vlastním bydlení (řešící například dluhy), tak i v bydlení komerčním, kde je z různých důvodů nemožné získat dávky. Obecně je dle zkušeností Sociální poradny jakákoliv akutní situace týkající se bydlení velmi obtížně řešitelná, jak z důvodu malé dostupnosti cenově dostupného bydlení, tak i kvůli chybějícím službám typu krizového lůžka.

Sociální služby poskytující pomoc osobám s duševními problémy

Centrum duševního zdraví Kroměříž je zdravotně sociální služba v rámci organizace Centrum služeb a podpory Zlín, o.p.s., která poskytuje ambulantní a terénní formou zdravotně sociální služby zejména lidem se zkušeností s vážným duševním onemocněním či lidem s raným výskytem poruch psychotického spektra. CDZ má za úkol prevenci či zkracování doby hospitalizací, včasný záchyt rozvoje duševního onemocnění, nápomoc k reintegraci dlouhodobě hospitalizovaných do běžné komunity a podporu jejich rodinných příslušníků.

V roce 2022 CDZ spolupracovalo se 148 klienty. Většina klientů se dostane do CDZ prostřednictvím PN, dále díky rodinným příslušníkům a také prostřednictvím ambulantní psychiatrie. Z každých zhruba 100 klientů CDZ tvoří okolo jedné pětiny klienti v nějaké formě překérního bydlení: většinou se jedná o klienty v pobytové sociální rehabilitaci Zahrada a na

komerčních ubytovnách (v minulosti především ubytovna Kamato), dále je 1 až 2 klienty možné považovat za osoby bez střechy.

Svým způsobem návaznou službou je v sousedství sídlící Horizont Kroměříž, který je také součástí organizace Centrum služeb a podpory Zlín, o.p.s.

My se snažíme, aby to fakt bylo v uvozovkách průtokáč a jakože nedrželi (klienty) tady. Samozřejmě máme dlouhodobé klienty, ale prostě snažíme se předávat je do jiných služeb, takže to je vlastně Horizont jako návazná (služba). (CDZ)

Další forma podpory, kterou CDZ svým klientům poskytuje, je hledání zaměstnání reflektující jejich potřeby a omezení. V minulosti byla jedinou možností chráněná dílna, která však nabízela nejnižší možný úvazek 4 hodiny denně 4 dny v týdnu, který byl i tak pro řadu klientů (například těch, kteří byli hospitalizováni dlouhodobě) příliš náročný. V současné době má CDZ navázanou spolupráci s brněnským projektem MPVP (Máme pro vás práci), v rámci něhož vznikla dílna umožňující klientům práci dle jejich schopností a možností.

Je málo klientů, kteří jsou na tom tak dobře, že by zvládli stávající zaměstnání, anebo byli schopni si sami něco najít. Můžu se třeba bavit o 20 lidech ze 100, kteří takhle normálně fungují. (CDZ)

Obecným problémem je najít pro klienty adekvátní bydlení. Tak jako v jiných službách, i zde někteří klienti využívají pronájem malometrážních bytů v lokalitách Oskol nebo „Děvín“, část klientů v minulosti rovněž bydlela na ubytovně Kamato, kde se však více potýkali s různými problémy vyplývajícími z charakteru ubytování (nedostatek soukromí, finanční zneužívání ze strany dalších obyvatel). Další část klientů využívá pobytových služeb Sociální rehabilitace Zahrada či různé DPS v rámci regionu.

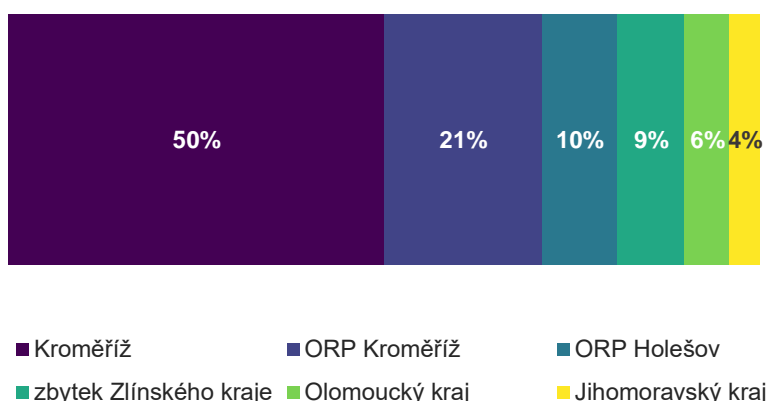
Takhle kdybychom, já nevím, měli k dispozici prostě tři byty, které by se mohly využívat s tím, že prostě ten člověk... pracuje se s ním, aktivizuje se a pak se směřuje do normálních komerčních bytů... Nějaké prostě startovací byty, co jsou třeba ve Zlíně a taky pod naší službou, Centrum služeb a podpory. Tak oni vlastně mají jak sociální rehabilitaci pobytovou, tak mají i startovací byty. (...) prostě směřují se ti lidi k tomu, aby šli do komerčního bydlení. (CDZ)

Horizont Kroměříž (Centrum služeb a podpory Zlín, o. p. s.) poskytuje sociální službu sociální rehabilitace osobám s duševním onemocněním ambulantní a terénní formou. Služba má ročně zhruba 80 klientů, cca polovina přichází na doporučení psychiatrů, další část přichází z PN nebo z CDZ. Horizont je svým zaměřením návaznou službou k v sousedství sídlící CDZ, které má klienty v akutní fázi onemocnění. Horizont pracuje se stabilizovanými klienty obvykle po dobu jednoho roku (s možností prodloužení), přičemž mezi časté zakázky patří nastavení denního režimu a začlenění do většinové společnosti, hledání práce a bydlení. Průměrný věk klientů je mezi 30 až 40 roky, muži a ženy jsou zastoupeni rovnoměrně. Většina klientů má invalidní důchod, část klientů je rovněž zaměstnána v chráněné dílně v rámci služby samotné, menší část klientů je rovněž zaměstnána na otevřeném trhu práce (uklizení, kompletace).

Zhruba 70 % klientů je z Kroměříže a blízkého okolí, dalších cca 20 % je z jiných částí Zlínského kraje, zbylí klienti jsou pak z různých koutů ČR. Jak je patrné z následujícího grafu, polovina klientů služby má trvalý pobyt v Kroměříži samotné, další zhruba třetina pak v rámci regionu (ORP Kroměříž a Holešov). Pouhých 10 % klientů pak má trvalý pobyt mimo Zlínský kraj. Z klientů mimo Kroměříž samotnou a blízké okolí pak část zůstává v Kroměříži i po skončení hospitalizace v PN, respektive navštěvování návazných služeb. Podobně i u duálních diagnóz je dle NNO Horizont patrná snaha části klientů vyhnout se návratu do rizikového prostředí.

Větší část chce zůstat. Pokud nemají doma nějaké zázemí, co se týká té sociální služby pro tu cílovou skupinu, tak většinou chtějí zůstat tady, protože pro ně je to asi takový ten pocit jistoty tady té psychiatrické nemocnice, když jsou někde z nějakého menšího města, kde ta služba není... (Horizont)

Graf 5 – Klienti Horizont Kroměříž dle trvalého bydliště (vzorek 68 klientů)

Zdroj: Horizont Kroměříž 2023, zpracování vlastní

V rámci svých dalších služeb CSP Zlín nedávno otevřelo pobytovou sociální rehabilitaci pro lidi s duševním onemocněním (Pod Majákem Zlín), nicméně jeho kapacity jsou vesměs naplněné a nacházení bydlení na otevřeném trhu je stále problematické. Část klientů Horizontu si s pomocí pracovníků NNO našlo bydlení ve dvou panelových domech na Oskolu (č.p. 22 a 24), kde jsou malometrážní byty v soukromých rukách.

Ta spolupráce tam je, ale to jsme si museli samozřejmě všechno vybudovat my, tady tu spolupráci, jakože podpora města v tomto směru vůbec nebyla a potom teda tady je pobytová služba Zahrada. Tam je to takové... za prvé pořadníky, že tam kolikrát není hned možnost bydlení a za druhé smlouva na půl roku je pro ty naše klienty strašně krátká doba. Kdy oni za půl roku se třeba nějak tak jako stabilizují v tom bydlišti a už zase mají hledat další. Jako my víme, že tam je možnost o půl roku prodloužit, ale třeba v naší pobytovce ve Zlíně, tam to není limitovaný, že tam opravdu jak je potřebný ten klient,

tak dlouho jakoby může bydlet. (...) Na té Zahradě oni třeba neberou ani ty duálky. S tím mají asi špatnou zkušenost (...). (Horizont)

Podle NNO Horizont by bylo žádoucí, aby pobytová forma sociální rehabilitace umožňovala klientům dlouhodobější bydlení z důvodu jejich lepší stabilizace. Podobně pracovníci pociťují absenci dostupného bydlení v městských bytech upravených dle potřeb osob (byty zvláštního určení) a dostupné sociální služby typu pečovatelská služba nebo osobní asistence, ale pro klienty v seniorském věku s psychiatrickou diagnózou či kombinovaným postižením, kteří dosud bydleli například u rodiny.

Když třeba se o něho stará rodina a zemřou mu rodiče... (...) A teď jako co, že? Protože ten člověk měl celou dobu péči té rodiny a on to sám nezvládne a je neumístitelný. Protože jak tam je duševní onemocnění, tak prostě většinou ty domovy, co jsou pro lidi s mentálním postižením, tak ho nevezmou. (Horizont)

Sociální rehabilitace Zahrada Charity Kroměříž poskytuje ve městě v terénní i pobytové formě podporu osobám se zkušeností s duševním onemocněním. Pobytová forma služby má kapacitu 16 lůžek a slouží k aktivizaci klientů s chronickým duševním onemocněním a k nácviku běžných dovedností potřebných pro samostatný život. Terénní forma služby má okamžitou kapacitu 2 osoby, od roku 2024 došlo ke zvýšení na 3 osoby. Klienti pobytové služby (jedná se vesměs o osoby trpící duševními poruchami z okruhu psychóz a afektivních poruch) se do služby dostávají na základě doporučení svých ambulantních psychiatrů, přímo z PN, na základě vlastního rozhodnutí, díky starostům či sociálním pracovníkům (např. pokud je opatrovníkem klienta daná obec) anebo přechodem z terénní formy. V pobytové formě má klient smlouvu na půl roku, ta mu může být v odůvodněných případech prodloužena o další půl rok. Část klientů se do sociální rehabilitace vrací opakovaně, ať už z rodin či z opakovaných hospitalizací v PN. V roce 2022 bylo s klienty uzavřeno 33 smluv v rámci pobytové služby, 34 uživatelům byla smlouva ukončena (z toho 16 uživatelů přešlo do nájemního bydlení, u 5 klientů došlo k ukončení smlouvy z důvodu porušení pravidel, 4 uživatelé odešli do jiné sociální služby, 4 na vlastní žádost, 3 uživatelé služby nesdělili, kde budou bydlet, 1 klient odešel zpět ke své rodině a 1 na ubytovnu).

Dle vedoucí služby nelze jednoznačně říci, že by klienti, kteří nepocházejí z Kroměřížska, ve větší míře zůstávali v Kroměříži bez vazeb na toto území. Pro část klientů, kteří nejsou z regionu, je skutečně blízkost PN jistotou, proč chtějí zůstat ve městě. Jiná část klientů se však naopak chce vrátit do jim známého prostředí a další klienti pro změnu chtějí do velkých měst (Praha, Brno), kde je více příležitostí – v tom případě služba pomáhá se zprostředkováním kontaktů na místní služby. Dle vedoucích programů bylo v minulém roce nejvíce klientů z Jihomoravského a Zlínského kraje (více méně stejné počty), jednotky klientů pak pocházely z dalších částí Moravy.

Tak jako v dalších službách, i zde byl zmiňován problém návazného bydlení pro klienty, kteří odcházejí z pobytové formy služby, ať už jde o tréninkové bydlení na delší dobu, nebo bydlení chráněné pro klienty vyžadující vyšší míru podpory. Městské byty jsou pro mnoho klientů služby – kvůli jejich nízkým příjmům – příliš vysokým prahem (i pokud splňují podmínku bezdlužnosti vůči městu a mají zde trvalý pobyt). V minulosti někteří klienti zkusili bydlení na

„Děvíně“, podle vedoucí služby se však mnozí vraceli nebo se stěhovali jinam, především kvůli chybějícímu klidu v domě a malé stabilitě bydlení vzhledem k prostředí. Část klientů také dříve využívala ubytování na ubytovnách, v současné době větší část klientů, kteří jsou schopni samostatného bydlení a mohou si dovolit komerční pronájmy v Kroměříži, míří do malometrážních bytů na Oskolu.

Závěr

Nepotvrdil se předpoklad, že osoby opouštějící zdravotnická zařízení v Kroměříži (především Psychiatrickou nemocnici Kroměříž, případně oddělení protialkoholní záchytné stanice Nemocnice Kroměříž) zůstávají ve městě i bez místních vazeb. Tyto osoby se ve městě – především v pobytových službách – vyskytují, tvoří však menšinu a v řadě případů přišly do Kroměříže z jiných důvodů, než je přítomnost PN.

Pokud jde o osoby bez střechy přežívající venku, ve squatech a v provizorních stavbách, hypotéza, že se ve větší míře jedná o osoby pocházející mimo region, se většinou nepotvrzuje. Odhady počtu osob bez střechy se obvykle shodují na číslu 20 až 30 a neliší se tedy významně od odhadů uváděných v minulosti, vesměs se navíc jedná o osoby pocházející z Kroměříže či z regionu.

Počet osob v různých formách nestabilního bydlení (tzv. skryté bezdomovectví) je obtížné kvalifikovaně odhadnout, jistě se jedná minimálně o vyšší desítky osob. V pobytových službách (azylové domy, služby sociální rehabilitace) je vyšší podíl lidí, kteří pocházejí mimo okres Kroměříž, obvykle se však jedná o maximálně třetinu klientů – služby tak dominantně pokrývají potřeby osob z Kroměříže samotné a z regionu. Jen část klientů z jiných regionů navíc do Kroměříže přišla prvotně do psychiatrické nemocnice nebo jiného zdravotnického zařízení. Podobně i u klientů Kontaktního a poradenského centra je z dat patrné, že uživatelé z Kroměříže a regionu jednoznačně dominují.

Životní trajektorie respondentů ukazují, že důvodů, proč zůstávají v Kroměříži, je celá řada. Část osob v bytové nouzi přišla do Kroměříže z důvodu hospitalizace v PN, je však obtížné kvantifikovatelné, o jak velkou skupinu se jedná. Další respondenti rovněž zmiňovali, že se do Kroměříže přistěhovali kvůli pracovním možnostem či partnerským a rodinným vazbám a hospitalizace v PN v tom nehraje žádnou roli. Mezi důvody setrvání ve městě i přes nepříznivou bytovou situaci respondenti obvykle zmiňovali absenci vazeb v místě původu, a naopak nově vytvořené partnerské či rodinné vazby v Kroměříži a rovněž předpoklad podobně prekérní bytové situace i v případě, že by se z Kroměříže odstěhovali. Menší část respondentů pocházející z jiných regionů také skutečně zmiňovala blízkost psychiatrické nemocnice a dalších služeb péče o duševní zdraví jako hlavní faktor, proč ve městě zůstávají, PN je pro tyto respondenty jakousi „jistotou“ v případě zhoršení zdravotního stavu.

Místní aktéři z řad NNO nejčastěji hovořili o změnách či rozšíření stávajících služeb pro osoby bez domova. Někteří vyjadřovali nutnost posílení služeb pro osoby bez domova, ať už žijící „bez střechy“, bez bytu nebo v nejistém či nevyhovujícím bydlení. Od ledna 2022 sice na území města působí terénní program Samaritán pro lidi bez domova, který po úvodním mapování situace začal pracovat s osobami bez střechy nad hlavou, část aktérů z NNO však akcentovala

nutnost dalšího posílení služeb pro tuto CS, větší četnost a pravidelnost terénních programů a lepší zacílení služeb.

Další zjištění

Problémem, který opakovaně zmiňovala většina místních aktérů, je absence krizového bytu nebo lůžka v Kroměříži (z důvodů finanční a personální náročnosti služby).

Stejně tak byla ze strany místních aktérů zmiňována potřeba dostupného bydlení, ať už jde o dostatek bytů v běžném prostředí za dostupnou cenu, sociální či tréninkové bydlení. Chybí také návazné služby pro osoby s duševním onemocněním, jako je tréninkové bydlení na delší dobu pro klienty, kteří výhledově směřují do samostatného bydlení, nebo chráněné bydlení pro klienty vyžadující vyšší míru podpory.

Obecným problémem jsou dle oslovených organizací chybějící pobytové služby pro specifické cílové skupiny (například ve formě DZR), především pak pro osoby s kombinací duševního onemocnění a závislosti (duální diagnózy), pro osoby bez domova vyžadující vyšší míru podpory (osoby důchodového věku, osoby s výraznými zdravotními problémy) a také absence či omezená kapacita pobytových služeb pro specifické skupiny duševně nemocných a chybějící možnosti návazného bydlení pro klienty služeb pracujících s osobami se zkušeností s duševním onemocněním.

Neadekvátní bydlení, do kterého lidé se zkušeností s duševním onemocněním po propuštění z PN či z pobytových sociálních služeb často směřují (tedy ubytovny, soukromé bytové domy, kde se koncentrují osoby ohrožené sociálním vyloučením), může přispívat k opětovnému zhoršování stavu či přímo k dekompenzaci a klienti se pak pohybují v bludném kruhu opakovaných hospitalizací, návazných služeb a prekérního bydlení.

Ze strany služeb pracujících s lidmi bez střechy i ze strany samotných respondentů – osob „na ulici“ rovněž zaznívalo, že v Kroměříži chybí alespoň základní sociální zázemí pro osoby, které nemohou nebo nechťejí z různých důvodů využívat služeb nízkoprahového centra Astras. Dle sociálních pracovníků je vhodným motivačním nástrojem veřejná sprcha, která tak může být k dispozici i lidem, kteří z různých důvodů nemají přístup do nízkoprahového zařízení, samotná hygiena pak, kromě jiného, je svým způsobem i jedním z preventivních nástrojů některých chorob.

Ze strany osob „na ulici“, které nevyužívají služeb pobytových zařízení či nízkoprahového centra (a nejsou klienty Kontaktního a poradenského centra Plus) pak – kromě možnosti hygieny – nejčastěji zaznívala poptávka po možnosti uvařit si teplý nápoj či instantní polévku, dále po pitné vodě a možnosti nabití mobilních telefonů.

Ze strany místních aktérů byla rovněž tematizována oblast podporovaného zaměstnávání, konkrétně možnosti rozvoje programů na podporu zaměstnanosti u osob se zkušeností s duševním onemocněním a také možnosti zaměstnávání osob bez střechy, osob přicházejících z VTOS a uživatelů OPL.

Seznam literatury

Bedřich, A. (2019). *Vstupní analýza vzdálené dílčí podpory města Kroměříže*. ASZ

Český statistický úřad (<https://www.czso.cz/>).

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR; (<http://www.feantsa.org/download/cz8621229557703714801.pdf>).

Hradecká, V. & Hradecký, I. (1996). *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Naděje.

Plán sociálního začleňování města Kroměříže 2022–2025

Výroční zpráva Charity Kroměříž 2022.

Výroční zpráva o realizaci politiky v oblasti závislostí ve Zlínském kraji za rok 2021.

Zahradník, J. (2018)

Analýza potřeb uživatelů sociálních služeb ORP Kroměříž
[analýza_pot_uziv_soc_sl_ORP_KM.pdf \(mesto-kromeriz.cz\)](#)

Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž [Analýza sociálního prostředí ORP Kroměříž \(mesto-kromeriz.cz\)](#)

Analýza poskytovatelů sociálních služeb ORP Kroměříž
[analýza_poskytovatelu_SSKM_ORP.pdf \(mesto-kromeriz.cz\)](#)

Přílohy

Tabulka 19 – MOP

	2019	85
celkový počet vyplacených dávek v roce	2020	51
	2021	109
	2022	300
	2019	168 855
celková vyplacená suma (v Kč) v roce	2020	82 957
	2021	148 343
	2022	723 516

Zdroj: MPSV 2023

Tabulka 20 – Průměrná výše vyplacených sociálních dávek

	2019	3 133
příspěvek na bydlení	2020	3 241
	2021	3 267
	2022	3 591
	2019	3 329
příspěvek na živobytí	2020	3 693
	2021	3 794
	2022	4 331
	2019	2 902
doplatek na bydlení	2020	3 249
	2021	3 162
	2022	3 283

Zdroj: MPSV 2023

Tabulka 21 – Příspěvek na živobytí dle ulice

Ulice (podle adresy bytu)	2019		2020		2021		2022		červen 2023					
	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	Ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO			
Moravská	12	17	Lutopecká	9	11	Albertova	52	154	Albertova	58	177	Albertova	55	161
Nitranská	16	43	Moravská	13	22	Havlíčková	38	58	Havlíčková	36	55	Havlíčková	29	52
Oskol	24	35	Na Kopečku	6	6	Kotojedská	11	29	Kotojedská	13	32	Kotojedská	15	29
Purkyňova	29	29	Nitranská	10	27	Lutopecká	8	10	Lutopecká	6	12	Lutopecká	6	6
Spáčilova	10	17	Oskol	21	27	Moravská	16	21	Moravská	11	12	Moravská	15	23
U Zámečku	8	20	Purkyňova	27	27	Na Kopečku	5	5	Na Kopečku	7	7	Na Kopečku	5	5
			Spáčilova	9	14	Nitranská	11	24	Nitranská	11	27	Nitranská	12	26
			U Zámečku	5	11	Oskol	26	39	Oskol	25	44	Oskol	23	37
						Purkyňova	26	26	Purkyňova	26	26	Purkyňova	32	32
						Spáčilova	9	13	Spáčilova	5	5	Spáčilova	5	8

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

Tabulka 22 – Doplatek na bydlení dle ulice

2019			2020			2021			2022			červen 2023		
Ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	Ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO	ulice (podle adresy bytu)	počet příjemců	počet příjemců + další SPO
Albertova	27	64	Albertova	35	87	Albertova	43	114	Albertova	37	102	Albertova	10	22
Havlíčková	14	34	Havlíčková	13	41	Havlíčková	15	38	Havlíčková	11	30	Havlíčková	11	31
Kotojedská	8	19	Kotojedská	7	14	Kotojedská	9	19	Kotojedská	9	18	Moravská	14	22
Lutopecká	5	5	Lutopecká	7	9	Lutopecká	6	8	Lutopecká	5	11	Na Kopečku	5	5
Moravská	12	17	Moravská	13	22	Moravská	16	21	Moravská	10	11	Oskol	7	15
Na Kopečku	6	6	Na Kopečku	7	7	Na Kopečku	5	5	Na Kopečku	7	7	Purkyňova	33	33
Nitranská	11	30	Nitranská	7	18	Nitranská	6	12	Nitranská	7	17			
Oskol	15	18	Oskol	17	20	Oskol	17	19	Oskol	17	18			
Purkyňova	28	28	Purkyňova	27	27	Purkyňova	25	25	Purkyňova	26	26			
Spáčilova	6	7	Spáčilova	6	8	Spáčilova	6	8						
U Zámečku	5	14												

Zdroj: MPSV 2023

Pozn.: Data jsou vždy k 31. 12., výjimkou je rok 2023, kdy jsou k 30. 6.

Obrázek 1 – ETHOS – Evropský typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

1/2

Bezdomovství, sociální vyloučení spojené s absencí bydlení, je jedním z problémů, kterého se týká Strategie sociální ochrany a začleňování EU. Prevence bezdomovství a reintegrace osob bez domova jsou otázkami, které vyžadují dobré pochopení procesů a mechanismů, které vedou do situací absence nebo ztráty domova.

FEANTSA (Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci) vytvořila typologii bezdomovství a vyloučení z bydlení, nazvanou ETHOS.

Typologie ETHOS vychází z principu, že pojetí domova lze chápat ve třech oblastech, jejichž absence může vést k bezdomovství. Mít domov může být chápáno jako : mít přiměřené bydlení, které může osoba a její rodina výlučně

užívat (*fyzická oblast*); mít prostor pro vlastní soukromí s možností sociálních vztahů (*sociální oblast*); mít právní důvod k užívání (*právní oblast*). Z toho vyplývají čtyři formy vyloučení z bydlení: bez střechy, bez bytu, nejisté bydlení, nevyhovující bydlení – všechny tyto situace ukazují na *absenci bydlení*. ETHOS tedy člení osoby bez domova podle jejich životní situace nebo situace jejich bydlení. Tyto koncepční kategorie se dále člení na 13 operačních (pracovních) kategorií, v rámci realizovaného národního projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR byl vytvořen soubor národních subkategorií. Typologie tak může být využita pro monitoring bezdomovství, pro vytváření politik a jejich rozvoj a vyhodnocování.

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Životní situace	Generická (druhov) definice	Národní subkategorie	*	
BEZ STŘECHY	1 Osoby přežívající venku	1.1 Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování	1.1.1 Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)	b	
	2 Osoby v noclehárně	2.1 Noclehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny	2.1.1 Osoby v nízkoprahové noclehárně 2.1.2 Osoby sezonně užívatelé k přenocování prostory zařízení bez lůžek	b b	
BEZ BYTU	3 Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	3.1 Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	3.1.1 Muži v azylovém domě 3.1.2 Ženy v azylovém domě 3.1.3 Matky s dětmi v azylovém domě 3.1.4 Otcové s dětmi v azylovém domě 3.1.5 Úplné rodiny v azylovém domě 3.1.6 Osoby v domě na půli cesty	b b b b b b	
		3.2 Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	3.2.1 Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	b	
		3.3 Přechodné podporované ubytování	Bezdomovci v přechodném bydlení se sociální podporou	3.2.2 Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu 3.3.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	b a	
	4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1 Pobytové zařízení pro ženy	Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	4.1.1 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese	a	
				4.1.2 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě	a	
	5 Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1 Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace	5.1.1 Žadatelé o azyl v azylových zařízeních	a	
				5.2 Ubytovny pro migrující pracovníky	5.2.1 Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	a
	6 Osoby před opuštěním instituce	6.1 Věznice a vazební věznice	Bez možnosti bydlení po propuštění	6.1.1 Osoby před opuštěním věznice	a	
				6.2 Zdravotnická zařízení	6.2.1 Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení	a
				6.3 Zařízení pro děti	6.3.1 Osoby před opuštěním dětské instituce 6.3.2 Osoby před opuštěním péčovské péče	a a
	7 Uživatelé dlouhodobější podpory	7.1 Pobytová péče pro starší bezdomovce	Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě	7.1.1 Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytované v azylovém domě	b	
				7.2 Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	7.2.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	a

* Použité zkratky v posledním sloupci – Stupeň ohrožení: a – ohrožené osoby, b – bezdomovci

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Životní situace	Generická (druhov) definice	Národní subkategorie	*	
NEJISTÉ BYDLENÍ	8 Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1 Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	8.1.1 Osoby přechodně bydlicí u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) 8.1.2 Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	a a	
		8.2 Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy	8.2.1 Osoby bydlicí v bytě bez právního důvodu 8.2.2 Osoby v nezákonné obsazené budově	a b	
		8.3 Nezákonné obsazení pozemku	Nezákonné obsazení pozemku	8.3.1 Osoby na nezákonné obsazeném pozemku (zahradkářské kolonie, zemnice)	b	
	9 Osoby ohrožené vystěhováním	9.1 Výpověď z nájemního bytu	Výpověď z nájemního bytu	9.1.1 Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu	a	
		9.2 Ztráta vlastnictví bytu	Ztráta vlastnictví bytu	9.2.1 Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu	a	
	10 Osoby ohrožené domácím násilím	10.1 Policejné zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí oběti domácího násilí	10.1.1 Osoby ohrožené domácím násilím – policejné zaznamenané případy – oběti	a	
	NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ	11 Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách	11.1 Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určené pro obvyklé bydlení	11.1.1 Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maringotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)	a
			11.2 Neobvyklá stavba	Nouzový přístřešek, bouda, chatrč, barák	11.2.1 Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele	a
			11.3 Provizorní stavba	Provizorní stavba	11.3.1 Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace	a
		12 Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1 Obydlené neobyvatelné byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	12.1.1 Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání (dříve mohlo být obyvatelné)	a
13 Osoby žijící v přelidněném bytě		13.1 Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	13.1.1 Osoby žijící v přelidněných bytech	a	

* Použité zkratky v posledním sloupci – Stupeň ohrožení: a – ohrožené osoby, b – bezdomovci

FEANTSA

FEANTSA is supported financially by the European Commission. The views expressed herein are those of the author(s) and the Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained herein.

European Federation of National Associations Working with the Homeless AISBL
 Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abris AISBL

194, Chaussée de Louvain ■ 1210 Brussels ■ Belgium ■ Tel.: + 32 2 538 66 69 ■ Fax: +32 2 539 41 74 ■ ethos@feantsa.org ■ www.feantsa.org

CZ